

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICA DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
Facultatea Științe ale educației
Catedra Pedagogia Învățământului Primar**

Natalia POPA

Conținuturi literare în învățământul primar
Suport de curs

Chișinău, 2023

Lucrarea este aprobată pentru editare de Senatul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, proces-verbal nr. 8 din 02.03.2023

Autor:

Popa Natalia, dr., lector univ.

Recenzenți:

Teleman Angela, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Samanati Ludmila, dr., grad didactic superior, IPLT „Onisifor Ghibu” din Chișinău

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Popa, Natalia.

Conținuturi literare în învățământul primar : Suport de curs / Natalia Popa ; Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creanga" din Chișinău, Facultatea Științe ale educației, Catedra Pedagogia învățământului primar. – Chișinău : S.n., 2023 (CEP UPSC). – 96 p. : fig., tab.

Bibliogr.: p. 94-96 (49 tit.). – [100] ex.

ISBN 978-9975-46-706-3. – ISBN 978-9975-46-707-0 (PDF).

373.3.091:821.09(075.8)

P 79

**Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău, str. Ion Creangă, nr. 1, MD-2069**

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	4
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1. Aspecte teoretico-metodologice vizând receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate	6
1.1. Repere teoretice privind formarea competenței de lectură. Calitățile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învățământului primar	6
1.2. Textul în proză. Elementele de bază. Părțile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ și descriptiv. Tipologia textelor (literar, științific, publicistic)	14
SARCINI PENTRU SEMINAR.....	18
1.3. Textul în versuri. Elemente de bază. Părțile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică).....	18
SARCINI PENTRU SEMINAR.....	24
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. Aspecte praxiologice privind aplicarea tehnicilor de lectură adecvate textelor literare și nonliterare din manualele școlare de Limbă și literatură română	26
2.1. Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii interpretative în clasele primare	26
Abordări metodologice ale receptării textului literar la nivelul primar de învățământ	29
SARCINI PENTRU SEMINARE	41
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. Aspecte de evaluare a competenței de receptare a textelor literare și nonliterare	84
3.1. Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențele de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură	84
SARCINI PENTRU SEMINARE	87
BIBLIOGRAFIE	94

CUVÂNT-ÎNAINTE

Lucrarea se adresează studenților programelor de studii superioare de licență în domeniul de formare profesională *Pedagogie în învățământul primar* a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și reprezintă un suport de învățare la unitatea de curs *Conținuturi literare în învățământul primar* din cadrul modulului *Praxiologia lecturii și scrierii*.

Modulul *Praxiologia lecturii și scrierii* este format din două unități de curs de specialitate care asigură un set de cunoștințe, capacități și competențe interconectate: *Conținuturi literare în învățământul primar* și *Caligrafia*. Achizițiile dobândite de studenți în cadrul modulului dat urmează a fi concretizate și dezvoltate în cadrul unităților de curs/modulelor de specialitate care vizează didactica limbii și literaturii române la nivelul primar de învățământ și în cadrul stagiilor de practică pedagogică.

În cadrul modulului este preconizată dezvoltarea următoarelor competențe profesionale:

- C-1.** Valorificarea cadrului normativ-reglatoriu și a politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității proiectării didactice personalizate, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învățământului primar;
- C-2.** Valorificarea, în procesul evaluativ, a reperelor psihologice și pedagogice privind particularitățile educaționale în dezvoltarea personalității copilului de vârstă școlară mică;
- C-3.** Comunicarea unui mesaj educațional relevant concepției disciplinei limba și literatura română, adecvat finalităților învățământului primar și particularităților elevului de vârstă școlară mică;
- C-4.** Proiectarea procesului educațional pentru învățământul primar, în baza reperelor conceptuale privind particularitățile elevului de vârstă școlară mică și a cadrului metodologic aprobat;
- C-5.** Realizarea procesului educațional cu elevii de vârstă școlară mică prin aplicarea tehnologiilor educaționale adecvate învățământului primar și paradigmei acceptate;
- C-6.** Crearea unui parteneriat educațional eficient aferent procesului evaluativ, în baza potențialului formativ al colegilor din cadrul instituției de învățământ, familiei și altor factori educaționali implicați în formarea personalității elevului de vârstă școlară mică;
- C-7.** Soluționarea constructivă a conflictelor și situațiilor de problemă la nivelurile elevului de vârstă școlară mică, clasei de elevi și familie elevilor, manifestând respect și toleranță;
- C-8.** Gestionarea dezvoltării profesionale continue, în corespundere cu tendințele evoluției reperelor teoretice și a practicii educaționale în general și a didacticii învățământului primar în special, dând dovadă de motivație și responsabilitate.

La finalizarea modulului, studentul va fi capabil:

- F-1.** să proiecteze activități curriculare și extracurriculare cu elevi de vârstă școlară mică, la disciplina limba și literatura română, pe baza unor strategii centrate pe elev și în premisa corectitudinii științifice și judiciozității metodologice;
- F-2.** să valorifice reperetele psihologice și pedagogice privind particularitățile de vârstă ale copiilor în procesul proiectării didactice personalizate la disciplina limba și literatura română, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învățământului primar;
- F-3.** să valorifice cadrul normativ-reglatoriu, documentele de politici educaționale, produsele curriculare în activitatea de proiectare didactică personalizată la disciplina limba și literatura română, inclusiv a procesului evaluativ la nivelul învățământului primar;
- F-4.** să aprecieze eficiența activităților de evaluare criterială prin descriptorii la nivelul primar de învățământ, în vederea luării unor decizii de sporire a calității procesului evaluativ și al proiectării didactice;
- F-5.** să susțină o comunicare/cooperare constructivă cu familiile copiilor și alți factori implicați în procesul educațional, inclusiv în situații de problemă;
- F-6.** să-și propună obiective privind propriul parcurs de formare profesională, în conformitate cu tendințele dezvoltării didacticii învățământului primar și cerințele actuale ale pieței muncii.

Preachizițiile necesare pentru însușirea modulului dat vizează competențele dezvoltate în cadrul disciplinei *Curriculumul pentru învățământul primar* și competențele în curs de formare în cadrul disciplinelor *Didactica generală, Psihologia dezvoltării, Praxiologia limbii române*, inclusiv și a cursului preuniversitar de limbă și literatură română.

Suportul dat este structurat conform unităților de învățare proiectate în curriculumul unității de curs *Conținuturi literare în învățământul primar*. Pentru fiecare dintre aceste unități de învățare:

- se prezintă conținuturile de învățare în cadrul activităților de curs și seminar, produsele preconizate pentru studiul individual al studenților;
- se propun reperi teoretice, sarcini pentru seminar, metode și tehnici de lectură și sugestii metodologice privind aplicarea acestora.

Prezentul suport poate fi folosit pentru formarea inițială și continuă a cadrelor didactice la nivelul învățământului primar.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1. Aspecte teoretico-metodologice vizând receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate

<i>Curs</i>	<i>Seminar</i>	<i>Produce preconizate pentru studiu individual</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Repere teoretice privind formarea competenței de lectură. Calitățile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învățământului primar • Textul în proză. Elementele de bază. Părțile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ și descriptiv. Tipologia textelor (literar, științific, publicistic). • Textul în versuri. Elementele de bază. Părțile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică). 	<ul style="list-style-type: none"> • Elemente de analiză literară a textelor în proză • Elemente de analiza literară a textelor în versuri 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea elementelor textului literar în baza unui conținut din manualele școlare. • Prezentarea elementelor textului în versuri în baza unui conținut din manualele școlare.

1.1. Repere teoretice privind formarea competenței de lectură. Calitățile citirii. Tehnici de lectură aplicate la nivelul învățământului primar

Obiectivul principal de studiere a disciplinei școlare Limba și literatura română este de a forma progresiv o personalitate cu o cultură înaltă comunicățională și literară de bază, care este capabil să înțeleagă lumea ce-l înconjoară, la care sunt dezvoltate abilitățile de comunicare și interacționare atât cu semenii, cât și cu maturii; o personalitate capabilă să se integreze în parcursul școlar, capabil să-și utilizeze eficient și creativ competențele dobândite pentru rezolvarea unor probleme concrete în viața cotidiană, să poată continua în orice fază a existenței sale procesul de învățare, să devină sensibil la frumosul din natură și la cel creat de om [1, p. 5].

Formarea abilităților de citire constituie baza necesară pentru formarea și dezvoltarea competenței de comunicare, respectiv și pentru receptarea adecvată și

înțelegerea mesajului textelor literare și/sau nonliterare, cu multitudinea de posibilități ale acestora: cognitive, formativ-educative, culturale, artistice etc. Societatea actuală, care se află într-un proces de dezvoltare perpetuă, ritmul rapid de acumulare a experiențelor prin cantitatea enormă de informații, educația trebuie să aibă drept scop de realizare a obiectivelor propuse, conținuturilor și metodelor didactice și educaționale, respectând cerințele înaintate de societate [30].

Conform prevederilor documentelor de politici educaționale și celor curriculare elevul nu mai este un obiect al procesului educațional, ci un subiect activ al schimbărilor proprii, participant conștient și responsabil al procesului de învățare, cadrului didactic în acest proces are rol de ghid, facilitator al procesului de formare și dezvoltare a elevului, un intermediar care ghidează efortul educațional al elevului. Activitățile didactice care au drept scop formarea abilităților de citire și lectură la nivelul învățământului primar, trebuie să înainteze unele obiective concrete care specifică „ce trebuie să cunoască să facă elevul”, adică să urmărească atingerea nivelului superior ale proceselor gândirii: analiza, sinteza, contrapunerea, problematizarea [30].

Lectura sau cititul este un proces cognitiv complex de decodificare a simbolurilor pentru construirea sau derivarea unui anumit sens și înțelegerii. Lectura contribuie la dezvoltarea limbajului, este utilizată pentru dezvoltarea competenței de comunicare, ce prevede schimbul de informații, atitudini, idei. Vorbind despre interacțiunea dintre text și receptor, trebuie de menționat faptul că acest proces este influențat de cunoștințele, experiențele, atitudinile și limba modelate de comunitate din care face parte cititorul, de poziția lui culturală și, nu în ultimul rând, socială. Procesul de citire necesită din partea receptorului o preocupare permanentă care se dezvoltă și se cizează în timp. Trebuie de adăugat faptul că, lectura/cititul necesită activizarea creativității și analizei critice. Lectura permite receptorului mesajului scris să-și creeze propriile explicații ce țin de mesajul unui text citit [31].

O persoană capabilă să comunice efectiv răspunde necesităților de mai jos:

a) Utilizează metode adecvate pentru a comunica cu ceilalți:

- planifică, organizează și selectează ideile pentru a comunica;
- este flexibilă și responsabilă în actul de comunicare;
- selectează modalități/mijloace de comunicare adecvate scopului (citire, scriere, ascultare, vorbire, semne și simboluri, modalități de expresie artistică, tehnologii etc.);
- recunoaște caracteristicile audienței și își adaptează metodele de comunicare pentru a răspunde acestora;
- comunică cu claritate într-o varietate de forme: verbal, artistic sau nonverbal;
- exprimă idei, sentimente și credințe cu ajutorul mijloacelor estetice [2, p. 19].

b) Răspunde în mod adecvat atunci când receptează mesaje:

- receptează și înțelege ideile comunicate într-o varietate de moduri;

- accesează cunoștințe și competențe anterioare necesare pentru a recepta comunicarea;
 - interpretează informațiile și construiește sensuri și semnificații [2, p. 19].
- c) Evaluează eficiența comunicării:
- sprijină comunicarea efectivă prin solicitarea de clarificări și oferirea de feedback [2, p. 19];
 - adaptează și ajustează comunicarea pentru a veni în întâmpinarea nevoilor audienței;
 - recunoaște comunicarea efectivă [2, p. 20].

Predarea-învățarea-evaluarea în cadrul disciplinei Limba și literatura română este orientată la dezvoltarea componentei verbale a competenței de comunicare prin abordarea integrată a conținuturilor învățării. Menționăm că studierea textului literar conturează competența literară, prin învățarea sistematică a literaturii, a creațiilor populare sau culte, în proză sau în versuri, a textelor epice, lirice ori dramatice. Modelul didactic coerent asigură predarea în ansamblu, corelând studiul limbii (noțiuni de lexic, morfosintaxă, fonetică, elemente de istoria limbii) cu studiul textului literar și nonliterar. Componenta verbală a competenței de comunicare este grupată în: dimensiunea lingvistică („elemente de construcția comunicării”), dimensiunea textuală (structura textelor) și discursivă (secțiunile comunicare orală și scrierea) [27, p.86].

Caracterizarea competenței de comunicare la elevii de vârsta școlară mică permite sintetizarea caracteristicilor esențiale ale competenței, menționate anterior, încadrate în standardul de formare a competenței expus în Curriculumul național pentru învățământul primar. Menționăm faptul că pentru ca un elev să-și formeze o competență specifică disciplinei Limba și literatura română este nevoie: să stăpânească un ansamblu de cunoștințe fundamentale în funcție de problema care va trebui rezolvată în final; să-și dezvolte capacități și deprinderi de a utiliza cunoștințele în situații simple, realizând astfel funcționalitatea acestora; să soluționeze diverse situații-problemă, conștientizând astfel cunoștințele funcționale în viziune proprie; să rezolve situații semnificative în diverse contexte care prezintă anumite probleme complexe din viața cotidiană, manifestând comportamente/atitudini/valori conform achizițiilor finale – finalități exprimate în termeni de competențe [32].

Cadrul european comun de referință pentru limbi desemnează patru etape în procesul de receptare, care se organizează – în timp ce se desfășoară conform unei secvențe liniare (de jos în sus) – sunt mereu actualizate și reinterpretate (de sus în jos) în funcție de realitate, așteptări și de comprehensiunea textuală nouă, într-un proces interactiv inconștient. Aceste patru etape de percepție a vorbirii și a scrisului sunt: recunoașterea sunetelor, grafiei și cuvintelor (manuscrite și imprimare); recunoașterea pertinentei textului în integralitatea sa; comprehensiunea textului ca entitate lingvistică; interpretarea mesajului în context. Aptitudinile puse în aplicare în timpul acestui proces de receptare includ: aptitudini perceptivă; memoria; aptitudini

de decodare; deducția; anticiparea; imaginația; parcurgerea rapidă (lectura în diagonală); referințele încrucișate. Comprehensiunea, în special a textelor scrise, poate fi înlesnită de utilizarea corectă a mijloacelor suplimentare uzuale, cum ar fi : dicționarele în format letric și cele electronice, cărți de gramatică și cele care permit să verificăm normele ortografice etc. [3, p. 78].

Competența de receptare a textelor literare și nonliterare constituie principală condiție a succesului elevilor în școală și aduce un aport esențial în formarea abilităților de învățare: ghidează elevul către sensul textului lecturat, îl ajută să lectureze și să înțeleagă diferite tipuri de texte literare și nonliterare. Obiectivul acestei competențe nu reprezintă înțelegerea imediată a unui text citit, ci învățarea progresivă a strategiilor și tehnicilor de lectură care, pe o perioadă lungă, trezesc copilului curiozitatea și îl motivează pentru lectură [8, p. 32].

Formarea competenței de lectură trebuie concepută ca studiul unui instrument, formarea abilităților de a folosi acest instrument, de care fiecare emițător urmează să se servească o viață întreagă. Elevii vor utiliza, până la sfârșitul clasei a II-a, metode care le vor permite, în timp, să se adapteze și să evolueze în situații concrete de înțelegere a unui text literar. Unele componente ale înțelegerii după lectură sunt organizate, în mod regulat, având forma unor activități, ce au ca scop dezvoltarea la elevi a abilităților reflexive asupra celor lecturate, transferul informației receptate în situații create, formularea unor opinii personale, raportarea celor examinate la viața reală [8, p. 32].

Opera literară este un depozit valoros al inteligenței omenesti, ce înglobează în structura ei cunoștințe, sentimente, fapte pe care le păstrează intacte un timp nedeterminat. Ea trebuie înțeleasă ca un mecanism viu în educația literar-artistică. Întrucât aceasta se constituie drept obiect de cunoaștere al ei, are menirea de a provoca subiectul educației literar artistice spre o dezvoltare și, în special, antrenează elevul într-o activitate de autoformare [23, p. 61].

Lectura reprezintă o acțiune complexă care presupune nu doar prezența unui cititor și a unui text, ci și interacțiunea acestora. Mai mult decât atât, lectura este influențată de contextul în care are loc. În continuare vom face referința, succint, la principalele componente ale lecturii (text, cititor, context) și la caracteristicile acestora [1, p.45].

După cum afirmă E. Axinte, textul reprezintă, de fapt, atitudinile autorului, care se manifestă în propriile trăiri față de lume, față de valorile umane, atitudini care scot în evidență anumite concepte de viață, crezuri, idealuri, convingeri etc. [1].

Silvia Golubițchi definește noțiunea de text literar fiind un produs finit, ce are un început și un sfârșit, formează o entitate autonomă și este dotat cu o organizare internă bine definită. El este privit ca un sistem ce se raportează la diverse subsisteme ce compun o unitate, ca expresie a realului concretizat în semne estetice [33, p. 209].

Există, după părerea cercetătoare, mai multe tipuri de texte:

- Texte orale (geneză acestora este concomitentă cu rostirea lor);

- Texte scrise (literare, articole, manuscrise etc.);
- Texte narative (fiind specifice construcții enunțiative și conectori temporali);
- Texte descriptive (caracterizate prin conectori adverbiali și adjectivali, pronominali);
- Texte poetice (repetiții, comparații, topică specifică, limbaj poetic etc.);
- Texte dialogate (caracterizate prin schimbul de replici, succesiunea întrebare-răspuns) etc. [33, p. 209]

Cititorul vine cu modul personal de cogniție (bazate pe cunoștințele de limbă, despre lume etc.) și cele afective (bazate pe particularitățile emotive, pe starea de spirit în care se află la momentul lecturii), dar și cu ajutorul strategiilor prin care, în procesul lecturii, identifică, descoperă sensuri ale textului [ibidem]. Nu poate exista un text literar independent de atitudinea subiectivă a celui care îl citește [23].

În viziunea cercetătoarei Mariana Marin, lectorul/cititorul „vine cu structurile sale cognitive (bazate pe cunoștințele lui de limbă, despre lume, etc.) și afective (bazate pe particularitățile lui emotive, pe starea în care se află la un moment dat), dar și cu strategiile prin care, în procesul lecturii, găsește, descoperă sensuri în text” [34]

Precizând relația dintre cititor și autor, semiologul italian U. Eco creează o paralelă între lectură și pădure, evidențiind tipul de cititor-model și autor-model. Atunci când intri în pădure poți parcurge pe două căi: încerci să ajungi pe una sau mai multe căi ca să ajungi mai repede la casa Bunicii, sau a lui Prichindel, sau a lui Hansel și Gretel; în cel de-al doilea fel ne mișcăm ca să înțelegem cum anume e construită pădurea, de ce unele poteci sunt accesibile și altele nu... Predispoziția semnalată de cercetător orientează spre cultura literar-artistică a cititorului care încearcă să identifice în persoana autorului – modelul, adică autorul-model. [7, p. 38].

Contextul lecturii este constituit din elemente de ordin psihologic (intenția de lectură, interesul pentru text etc.), de ordin social (intervențiile profesorului, ale colegilor etc.) și de ordin fizic (timpul disponibil, zgomotele, lumina etc.).

Cercetătoarea americană Judit Langer stabilește următoarele relații între cititor și text: a păși din exterior spre interior: intrarea în lumea textului; a fi în interior și a explora lumea textului; a păși înapoi și a regândi datele pe care le avem; a ieși din lumea textului și a obiectiva experiența [11, p. 6]. De asemenea se evidențiază faptul că există câteva tipuri de lectori: lectorul inocent (cel care realizează un prim nivel de lectură, interesul căzând pe reacțiile personale în fața textului); lectorul eficient (cel care este capabil să surprindă semnificația de ansamblu a unei opere literare, lectura fiind orientată de obiective bine stabilite); lectorul competent (cel care și-a educat gustul literar printr-o bogată experiență de lectură) [10].

În opinia cercetătoarei Stela Cemortan [4], activitatea verbal-artistică influențează direct formarea comportamentelor verbal, cognitiv și motor. Obiectivele dezvoltării socio-afective contribuie la formarea proceselor afective și a calităților morale, la dezvoltarea emoțiilor, sentimentelor, pasiunilor; formarea trăsăturilor pozitive de caracter, a priceperii de a accepta și a respecta normele de comportare și

comunicare în familie și societate; cultivarea disciplinei conștiente, a priceperii de a înțelege obligațiunile și drepturile sale, de a deosebi binele de rău etc.; formarea compasiunii, a cordialității, a mărinimiei, a onestității, a modestiei, a respectului pentru adulți și munca lor; dezvoltarea priceperii de a aprecia comportarea proprie și a colegilor din punct de vedere moral și civic [4].

Cercetătorul Vlad Pâslaru arată că obiectul de reflectare în literatură (coordonatele spațiale, relații umane și sociale, universul intim etc.) nu constituie obiectul de cunoaștere a acestuia, ci un pretext al cunoașterii de sine valabilă pentru ambii subiecți: autor/cititor pentru exprimarea eu-lui, a condiției de a fi [24, p. 61].

Activitatea literară, deși include și acțiuni de reflectare/acumulare, este preponderent atitudinală. Deoarece actul educațional este echivalent cu procesul formării unor atitudini fundamentale [11, p. 16], lectura operelor artistice – „activitatea umană supremă” (B. Pasternak), chiar fiind însoțită de activități instructive se definește drept activitate educațională universală.

Criterii de referință după Vl. Pâslaru:

1. Raportarea emoțional-afectivă la mesajul textului lecturat presupune: identificarea mesajului exprimat în concordanță cu starea emotivă proprie; o viziune personală clară; exprimarea adecvată la nivel stilistic; valorificarea limbajului artistic în scopul argumentului raportării emoțiilor; prezentarea unui gust estetic la argumentarea contextului dat; evitarea argumentării prin povestirea subiectului; lansarea ideilor originale vizavi de mesajul secvențelor de text [24].

2. Depistarea atitudinii autorului în operă prezentată vizează: sesizarea de către elev a atitudinii autorului prin atmosfera dominantă creată; sesizarea atașamentului autorului/creatorului față de o situație din subiectul operei literare (acestea pot fi denumirea capitolului operei, numele personajului); sesizarea utilizării de către autor a diverselor structuri lexicale (augmentative, diminutive) care plasează direct personajele în anumite tipologii; sesizarea utilizării figurilor de stil care marchează gradul de manifestare atitudinală față de mesajul operei literare, fenomenele literare, valorile literar-artistice etc.; sesizarea caracterizărilor directe care survin ca necesități de prezentare a unor personaje (autorul identificat cu naratorul, discursul fiind de la persoana I); sesizarea descrierilor, caracterizărilor directe în contextul omnipotenței autorului; confruntarea diverselor surse publicistice în care autorul își exprimă direct atitudinea față de opera creată; exprimarea poziției-sinteză [24].

3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale, valorificând limbajul, presupune: definirea stărilor postlectorale; atribuirea acestor stări propriului conținut; prezentarea argumentului prin delimitarea stratului morfo-sintactic, conotativ-denotativ exprimarea adecvată la nivel stilistic; consecvența delimitării stărilor postlectorale; prezentarea cu precizie a sentimentului în faza postlectură; ocolirea povestirii subiectului în favoarea exprimării argumentate prin valori literar-artistice; numirea directă a sentimentului, fără echivoc: sunt trist, sunt mândru, mă bucur, mă pune pe gânduri etc. [24]

4. Depistarea valorilor conotative – manifestare atitudinală trasată de o operație a gândirii logice, axată pe experiența lectorală, generată de exersarea prin modele de valoare, presupune: gândire logică funcțională; decodificare adecvată a conotațiilor ca semn definitoriu în înțelegerea mesajului operei literare; sprijinirea pe o experiență lectoral-estetică; atribuirea propriei viziuni conotațiilor; lansarea ideilor creative în legătură cu aceasta; spirit creativ și asociativ; capacități desintetizare, comparare, generalizare, abstractizare a fenomenelor literare; efort intelectual deosebit la identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii; lectură calitativă [24].

5. Evaluarea operei literare presupune: aprecierea valorică de ansamblu a operei literare; o privire critică, obiectivă asupra mesajului general al operei literare; acordarea unui calificativ verbal însoțit de un argument; evidențierea propriei poziții în confirmarea valorilor perene ale operei; stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare; acordarea unei formule estetico-literare ce ar defini simbolic sau direct opera literară; delimitarea parametrilor de calitate artistică a operei studiate; forța de argumentare creativă; antrenarea gustului estetic; valorificarea limbajului operei literare în scopul unei evaluări valorice; poziția personală neinfluențată sau aderarea la poziția marilor critici printr-o strategie argumentativă; constatarea funcționalității operei; evidențierea argumentelor cu privire la înscrierea operei literare în sistemul de valori personal (al elevului); trasarea punctelor de vedere cu referință la influența mesajului operei literare asupra viziunii proprii despre lume; determinarea valorică prin contribuția operei literare la schimbarea atitudinii elevului față de lume; concretizarea importanței majore, derivată a operei literare pe care elevul o va prelua pentru viața personală; precizarea valorii literar-artistice care constituie un motto pentru dezvoltarea proprie; constatarea rostului nemijlocit pe care îl are opera respectivă după contactul cu opera [24].

6. Argumentarea preferințelor literare presupune: prezentarea unui interes pentru o anumită specie, gen literar; validarea unui spectru larg al operelor citite; prezentarea unui gust estetic rafinat; forța de argumentare puternică, originală; argumentarea clară, literară; validarea valorică, și nu subiectivă a operei alese; antrenarea într-un cadru de alegere; motivarea interesului pentru operă; lectura operei după o conversație cu predispoziție de căutare a răspunsului la întrebarea „De ce îmi place această operă?” [24].

Atitudinea elevului față de opera literară este calificată ca o construcție complexă de reacții afective din partea subiectului educației literar-artistice față de opera literară, axată pe comprehensiune, experiență lectorală, interes, motivație, selectivitate, gust estetic, pe judecățile de valoare ale subiectului. Acestea sunt raportate la idealurile artistice, la crezul artistic, la sistemul de valori general-umane, orientând subiectul spre o anumită comportare vizavi de opera literară ca pretext al cunoașterii de sine [25].

Pentru dezvoltarea competenței de receptare a textului literar cadrul didactic care realizează procesul educațional la nivelul primar de învățământ are misiunea să formeze și să dezvolte următoarele **calități ale lecturii**:

Citirea corectă, presupune lectura fără silabisire, fără adăugiri, repetări sau inversiuni de sunete/cuvinte, pronunțarea corectă a cuvintelor, citirea propozițiilor cu intonație corespunzătoare, manifestarea independenței în citirea unui text [9, p. 32].

Citirea cursivă/fluentă presupune ritm propriu de citire, fără pauze nejustificate între cuvinte, fără întreruperi. La clasa a IV-a fluența trebuie să fie exprimată și față de un text la prima vedere, indiferent de stilul în care este redactat (literar, științific, publicistic etc.) [9, p. 32].

Citirea conștientă semnifică înțelegerea celor citite, a mesajului comunicat de text [9, p. 32].

Citirea expresivă impune modularea vocii în funcție de semnele de punctuație și exprimarea unor stări afective sugerate de mesajul textului. Această calitate a citirii presupune sesizarea nuanțelor sugerate de un text, înțelegerea subtilităților și, în unele cazuri, a intențiilor autorului textului. Citirea expresivă nu poate fi realizată fără celelalte calități ale citirii: conștientă, fluentă, corectă [9, p. 32].

Potrivit Ghidului de implementare a curriculumului pentru învățământul primar (2018) se recomandă mai multe procedee/**tehnici de lectură**, și anume:

- Citim în cor și batem din palme la sfârșitul fiecărui enunț.
- Citim în șoaptă și batem ușurel la fiecare cuvânt cu degetul pe masă.
- Citim un cuvânt în șoaptă și un alt cuvânt – cu voce.
- Citim de jos în sus, câte un enunț.
- Citirea-spectacol. Copilul care citește vine în fața clasei și citește cât poate de corect și cu intonație. La sfârșit face o plecăciune către „spectatori”, iar aceștia aplaudă.
- Citirea în ștafetă. Un elev citește până învățătorul îl oprește. Cel care a citit trebuie să numească cât mai repede un coleg care să citească mai departe.
- Citirea în perechi. Se citește în perechi: un elev care citește bine sau foarte bine cu unul care are un ritm mai lent sau care citește mai puțin bine. Se urmărește reglarea ritmului de citire, apropiind pe fiecare copil de ritmul clasei.
- Citirea în lanț. Fiecare elev va citi câte 1-2 propoziții în funcție de lungimea textului.
- Ștafeta greșelilor. Un elev citește până când face prima greșală, fiind oprit de ceilalți elevi. Continuă următorul, până când face prima greșală, și așa mai departe.
- Citirea alternativă. Se citește o propoziție cu voce tare, următoarea – În șoaptă și etc.
- Citirea în ecou. Un elev care citește bine va citi cu voce tare câte o propoziție, iar alt elev cu dificultăți la citit va citi aceeași propoziție în șoaptă. Se urmărește întărirea încrederii în forțele proprii, citirea curentă, corectă.

- Citirea întârziată. Un elev începe să citească, un alt elev începe să citească după el cu o întârziere de câteva cuvinte, până la o propoziție, căutând să-l ajungă.
- Citirea selectivă. Se cere elevilor să citească sau să nu citească anumite cuvinte sau propoziții.
- Citirea creatoare. Se cere elevilor să citească textul din manual, dar cu folosirea a cât mai multor cuvinte proprii. Prin această citire se urmărește antrenarea capacității de povestire, conștientizarea actului citirii, posibilitatea de adaptare la situații concrete.
- Citirea pe roluri. Se realizează atunci când textul o permite.
- Citirea în cor.
- Citirea ortoepică. Fiecare silabă se citește de două ori.
- Citirea consecutivă. Elevul cu citire rapidă citește după elevul cu citire lentă, iar acesta citește după cel cu citire cursivă.
- Citirea prin excludere. Se exclud anumite cuvinte [9, p. 36].
- Citirea în continuare. Citește mai departe elevul care a descoperit unde a rămas.
- Citirea împreună. Elevul citește împreună cu învățătorul.
- Citirea jocurilor de cuvinte. Se citesc rar, mai repede/în cor și individual.
- Citirea în șoaptă.
- Citirea în gând [9, p. 37].

Reieșind din cele menționate anterior putem conchide că competența de lectură se formează și se dezvoltă pe parcursul studierii disciplinei școlare integrate Limba și literatura română, care este orientată la dezvoltarea competenței verbale, valorificând abordarea în ansamblu a noțiunilor de limbă cu cel al studiului textului literar.

1.2. Textul în proză. Elementele de bază. Părțile componente (introducere, cuprins, încheiere). Texte literare cu caracter narativ și descriptiv. Tipologia textelor (literar, științific, publicistic)

Rezultatul unei operații de producere lingvistică este un text care, după ce a fost enunțat sau scris, devine un obiect vehiculat de un suport dat și independent de producătorul său. El funcționează din acest moment ca un obiect de recepție lingvistică. Textele scrise sunt obiecte concrete, fie că sunt gravate în piatră, manuscrise, dactilografate, imprimate sau electronice. Ele permit comunicarea în pofida distanței dintre producător și receptor în spațiu și/sau timp – proprietate pe care se bazează din plin societatea umană [3, p. 82].

Dicționarul explicativ online ne oferă următoarele definiții de text: *text* s.n. 1. Ansamblul cuvintelor conținute într-un document, o publicație, o tipăritură sau alt lucru scris. Scriere originală autentică, considerată în opoziție cu notele, comentariile

etc. Fragment dintr-o scriere. 2. Cuvintele unei bucăți muzicale. 3. (Poligr.) Corp de literă de 20 de puncte tipografice. [< fr. texte, cf. lat. textus]. substantiv neutru text [41].

Cadru European Comun de Referință pentru Limbi stipulează este numit text orice secvență discursivă (orală și/sau scrisă), înscrisă într-un domeniu specific de activitate, care fi e ca suport sau scop, fi e ca produs sau proces, constituie ocazia desfășurării unei activități comunicative în decursul îndeplinirii unei sarcini [3, p. 16].

Potrivit literaturii de specialitate textul literar este creația imaginației autorului scopul căreia este sensibilizarea cititorului.

Specificând particularitățile unui text literar trebuie să menționăm că acesta: are scopul de a sensibiliza cititorul; modificarea de către autor a realității prin propria sensibilitate; prezența expresiilor artistice și a imaginilor creative care oferă textului o expresivitate; textul literar permite îmbinarea realității cu elementele ficționale; autorul creând texte literare promovează valori general-umane: frumosul, binele, sacralul; textele literare de genul epic oferă și posibilitatea de a interacționa cu personaje care participă în acțiune etc. [36]

Orice text literar cuprinde un set de componente care permite transmiterea unui mesaj și anumitor emoții. Printre acestea se numără:

a) Cuvinte-cheie, care pot fi identificate cu ușurință, datorită faptului că ele se repetă și autorul face accentuarea acestora intenționat. Cuvintele-cheie facilitează transmiterea ideilor textului [37].

b. Idei principale și secundare. Un text literar include atât ideile principale, importante, care au influența supra tipului de mesaj transmis. Ele au legătură atât cu mesajul textului/cărții în general, cât și cu cele mai semnificative evenimente prezentate într-un text este epic; în cazul textului liric în versuri, el nu va avea întâmplări, acțiuni sau fapte ce pot fi povestite.

Ideile secundare le completează pe cele principale sau, în unele cazuri, asigură contextul unde sunt descrise cele mai importante evenimente sau, făcând referința la operele de genul liric, contextul în care se exprimă gânduri și/sau sentimente [43].

c. Tema unui text literar este ideea principală, care fi reprezentată de: idei, sentimente și atitudini.

Specificând ideile principale și secundare ale unui text putem organiza un plan simplu de idei sau unul dezvoltat.

- Planul simplu de idei - totalitatea ideilor principale dintr-un text literar.
- Planul dezvoltat de idei - totalitatea ideilor principale și secundare dintr-un text literar.

Clasificarea textelor literare

1. Textul literar narativ (în proză)

Textul literar narativ este acela în care autorul prezintă viziunea asupra unei teme prin anumite acțiuni și personaje [43].

Trăsăturile textului literar narativ:

- Ideile, sentimentele și atitudinile sunt redată în mod indirect, prin intermediul unui narator;
- Implică o narațiunea, care poate fi subiectivă, naratorul direct implicat în acțiune, sau obiectivă, naratorul nu este neimplicat în cele relatate;
- Acțiunea se desfășoară într-un anumit timp și spațiu;
- Acțiunea se desfășoară în anumite momente: expozițiunea, intriga, desfășurarea acțiunii, punctul culminant și deznodământul [43].

Autorul este persoana reală cărei aparține un text literar. Acesta, de regulă, este diferit de eul liric sau de vocea narativă din text. Un text literar poate avea unul/ mai mulți autori [43].

Naratorul reprezintă vocea delegată de către autor, cu scopul relatării acțiunilor cuprinse. Aceasta este intermediator între autor și personajele operei, asigurând legătura între acestea [43].

Personajele reprezintă persoane imaginare, pe care autorul le pune în centrul acțiunii. Ele determină acțiunea și contribuie la transmiterea mesajului de bază al operei către cititori, provocându-le reacții de simpatie sau antipatie, în unele cazuri și atașament sau dezgust.

Caracterizarea personajelor literare poate fi realizată diferit:

- În mod direct, de către autor, de către alte personaje sau prin autocaracterizare;
- În mod indirect, prin expunerea ideilor, sentimentelor și atitudinilor, prin analiza relației acestora cu alte personaje din text, prin nume, vestimentație, statut social etc.

Personajele unui text narativ pot fi: principale, care participă la toate momentele subiectului; secundare, ajută la conturarea acțiunii și se raportează la personajele principale, episodice, își fac apariția într-un singur episod al acțiunii [43].

Un text aparține genului epic deoarece: are acțiune – rezumat, eventual momentele subiectului; are personaje – prezentare scurtă; are narator – felul naratorului, la ce persoană povestește; se folosește narațiunea, ca mod de expunere principal, dar, în funcție de text, ea se împletește cu dialogul și descrierea [48].

Textele de genul liric reprezintă opere literare în cadrul cărora sunt exprimate direct de către autor sau eul liric ideile, sentimentele, emoțiile. Vorbind despre trăsăturile specifice ale acestuia putem menționa următoarele:

- Sentimentele, emoțiile autorului sunt exprimate direct;
- În operele lirice lipsesc personajele, acestea nu au subiect;
- Toate ideile, emoțiile sunt transmise prin intermediul unor imagini artistice;
- Operele lirice sunt destinate pentru trezirea unor sentimente puternice în sufletul receptorului [29, p. 85].

Pe când textul nonliterar este rezultatul observării realității și posibilitatea de transformare a acesteia în informație. Scopul unui text nonliterar este cel informativ.

Menționând particularitățile de bază ale unui text nonliterar putem distinge: scopul textului este de a informa receptorul; informațiile prezentate sunt reale, concrete; textul este lipsit de expresii artistice, se folosește doar enumerația; limbajul textului nonliterar conține terminologia specifică unui anumit domeniu de activitate; textul se evidențiază prin caracterul său obiectiv [44].

Există o mulțime de forme ale unui text nonliterar: afiș, anunț, panou publicitate, bilețel, invitație, mesaj electronic, etc.

Texte nonliterare studiate la nivelul învățământului primar sunt studiate din perspectiva mesajului pe care îl transmit, structurii și particularităților de limbaj folosit în cadrul textelor nonliterare menționate anterior.

Făcând referința la clasificarea textelor nonliterare putem spune că există trei tipuri de bază: textul nonliterar informativ; textul nonliterar argumentativ și textul nonliterar descriptiv.

Curriculumul pentru învățământul primar propune studierea a două tipuri de texte nonliterare: cele informative și cele funcționale cu multitudinea de specificații.

Textul non-literar informativ are misiunea de a transmite cititorilor idei, să modeleze înțelegerea celor prezentate, să ofere explicații vizând diverse obiecte, situații, fenomene, chiar și atitudini ale unor persoane, acestea oferă explicații privind asamblarea unor lucruri, funcționarea unui aparat etc. [45]

Caracteristicile textelor non-literare informative: transmiterea unor informații cu privire la date fenomene,, fapte reale; textele informative sunt știrile, textele științifice, articolele de ziare, instrucțiuni de folosirea a unor aparate, reclamele, anunțurile, rețete culinare, buletinul meteo etc. [45].

Textul non-literar argumentativ are ca scop să convingă pe receptor de un anumit punct de vedere, motiv pentru care autorul apelează la diverse formule retorice [49].

Textul non-literar descriptiv evocă scene, persoane, obiecte, emoții și se concentrează asupra detaliilor descriptive, prezentate obiectiv sau subiectiv de către autor. Sunt prezentate informații despre obiecte, personaje, locuri, fenomene ale naturii etc. [45]

Unitățile de conținut prevăzute de curriculumul actual permit aplicarea integrală a modelului comunicativ-funcțional de studiere a limbii și literaturii române și, respectiv, principiului de bază, cel integrator, urmărind formarea și dezvoltarea celor patru deprinderi: înțelegerea după auz, vorbirea, scrierea, lectura. Textele literare de genul epic și liric permit realizarea competențelor ce vizează receptarea și producerea atât mesajului oral, cât și cel scris, inclusiv și aplicarea construcțiilor comunicării și gestionarea experiențelor lectorale [29, p. 82].

Aspecte teoretice ce vizează receptarea textului literar/nonliterar permit elevilor să identifice și să conștientizeze emoțiile pe care le trezește textul lecturat, să descopere valorile pe care le promovează autorul prin intermediul operelor literare,

chiar să devină și ei scriitori iscusiți valorificând competența de producere a mesajului scris [29, p. 82].

Textele abordate în cadrul lecțiilor de Limbă și literatură română oferă elevilor imaginea complexă a literaturii române și celei universale.

SARCINI PENTRU SEMINAR

Seminarul 1

1. Realizați harta conceptuală a unității de învățare 1.
2. Prezentați oral elementele textului literar în proză, folosind textele din manualele școlare de Limbă și literatură română, clasele I-IV.
3. Demonstrați apartenența textului *Ciuboșelele ogarului* după Călin Gruia (Abecedar, partea a 2-a, pp.104, 106) la genul epic, respectând algoritmul:

Titlul:

Autorul:

Timpul acțiunii:

Locul acțiunii:

Personajele:

Momentele textului:

- Introducerea (începutul)
- Cauza (momentul care schimbă situația inițială)
- Desfășurarea acțiunii (întâmplări în ordinea cronologică)
- Momentul culminant (cel mai intens)
- Încheierea (încheierea)

Părerea proprie:

1.3. Textul în versuri. Elemente de bază. Părțile componente. Tipologia textelor (poezia, pastelul, fabula, balada istorică)

Poezia este creația literară care exprimă ori sugerează o idee, o emoție, un sentiment, o stare sufletească, apelând la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat, având - din punct de vedere formal - armonie și ritm.

Liricul este o formă artistică, prin care poetul „se comunică”, așa cum definea Tudor Vianu limbajul poetic al ideilor și sentimentelor exprimate direct.

Comunicarea în textul poetic este definită atât de eul liric, cât și de raportul dintre autor și eul liric [14, p.49]:

Poezia modernă impersonalizează comunicarea, introducând un nou concept, "eul liric" sau "eul poetic", cunoscut și ca lirism subiectiv. Acesta nu trebuie confundat cu "eul empiric", adică biografia și nici cu "eul psihologic", care aparține simțirii

personale a autorului. Eul poetic este "vocea interioara" a creatorului de poezie, detașat de lume și de realitatea înconjurătoare. Cea mai plastică definiție a eului liric a dat-o poetul francez Rimbaud: "Eu este un altul", în sensul înstrăinării poetului de ideea de confesiune, ci dimpotrivă, mergând către obiectivarea creației. În studiul intitulat sugestiv "Poetica", Aristotel diferențiază, pentru prima oară, discursul oratoric de evocarea imaginărilor, care se bazează pe imitația realului, adică "mimesis". Poetica tratează - așadar - aspectele generale, legate de natura și de funcțiile textului literar, atât pentru creațiile în versuri, cât și pentru cele în proză. Principiul mimesis-ului a generat sistemul de norme specifice operelor literare, prozodia, procedeele stilistice, reperele estetice și filozofice care se regăsesc într-un text literar [15].

În studiul intitulat "Atitudinea și formele eului în lirica lui Eminescu", în afara de "eul poetic", Tudor Vianu a definit încă două tipuri de lirică [24].

- *lirica „măștilor”* se manifestă în poezia în care poetul își exprimă ideile, sentimentele, concepțiile „sub o mască străină”, așa cum se întâmplă în poemul "Luceafărul", Eminescu ilustrând ideile sub masca astrului sau a Demiurgului. În cazul liricii măștilor, se manifestă „un eu mai îndrăzneț, mai viu colorat, mai radical în judecățile și simțirile sale”. Exemplul prin care susține acest nou concept este poezia "Rugăciunea unui dac" de Mihai Eminescu
- *lirica "rolurilor"* în care poetul se identifică, se contopește cu un personaj, „așa cum face totdeauna creatorul de caractere dramatice și epice”; respectivul personaj nu reflectă, în totalitate, sentimentele poetului, deși acesta nu le respinge, ba chiar „le susține și pe acestea”, dar pe care le-a remarcat manifestându-se în jurul său și le releva în poezie. Lirica rolurilor reliefează „un eu care se joacă și care experimentează posibilități dintre cele mai îndepărtate ale sale”. Exemplul dat este poemul "Înger și demon" de Mihai Eminescu.

Elementele de versificație structurează forma poeziei și se referă la: strofă, vers, vers alb, măsura metrică, rimă și ritm.

Prozodia este o ramură a poeziei, care se ocupă cu studiul tehnicii versificației, având în vedere sistemul de pronunțare a silabelor - accentuate și neaccentuate, lungi și scurte - referindu-se, deci, la metrica și versificație.

Strofa este subdiviziunea unei poezii, diferențiindu-se după numărul de versuri care o compun: monovers, distih, terțet (terțina), catren, cvinarie, sextina (senarie) și polimorfa (7-12 versuri).

Unele creații lirice nu sunt structurate pe strofe, în special cele aparținând literaturii populare.

Versul (stihul) este un rând dintr-o poezie, în care se manifestă toate regulile de prozodie: ritmul, rima și măsură.

Rima este tehnica versificației referitoare la potrivirea sunetelor la final de vers și convers poeziei muzicalitate.

În funcție de prezența accentului pe silabele care alcătuiesc rima, aceasta poate fi:

- feminina - accentul cade pe penultima silaba: "Peste vârf de rămurele / Trec în stoluri rândunele" (M. Eminescu);
- masculina - accentul cade pe ultima silaba: „La pasa vine un arab/ Cu ochii stinși, cu glasul slab” (G. Coșbuc).

După succesiunea în poezie, rima poate fi:

- împerecheata (a a b b);
- încrucișata (aba b);
- îmbrățișata (abb a);
- înlănțuita (a b a);
- mixta sau variata (îmbinarea versurilor rimate diferit);
- semirima (xax a): "Pe aceeași ulicioara / Bate luna la ferești / Numai tu de după gratii / Vecinic mi te mai ivești. ";
- monorima (a a a a);
- vers alb (fără rimă).

Ritmul este succesiunea silabelor accentuate și neaccentuate dintr-un vers, din a căror îmbinare rezultă piciorul metric sau măsură versului:

- ritmul trohaic - format din două silabe: prima accentuată și a doua neaccentuată;
- ritmul iambic - format din două silabe: prima neaccentuată, iar a doua accentuată;
- ritmul amfibrahic - format din trei silabe: prima accentuată, a doua neaccentuată, ultima accentuată;
- ritmul dactilic - format din trei silabe: prima accentuată iar celelalte două neaccentuate;
- ritmul anapest - format din trei silabe primele două neaccentuate, ultima accentuată.

Limbaajul și expresivitatea textului poetic se caracterizează prin sensul conotativ, figurat al cuvintelor, prin caracterul original, prin inovația și unicitatea expresiei, precum și printr-o bogăție lexicală de neologisme, arhaisme, regionalisme. Funcția principală a limbajului artistic este cea estetică, de aceea se folosesc procedee artistice și figuri de stil. Clasificarea acestora se face după criteriile lingvistice [18]:

- *figuri sintactice și de construcție*: enumerația, repetiția, paralelismul sintactic, refrenul, simetria, antiteza, interogația retorică, exclamația retorică, invocația retorică, chiasmul (dubla antiteza), inversiunea;
- *figuri semantice* (de semnificație): epitetul, comparația, metafora, oximoronul, sinestezia, simbolul, personificarea, hiperbola;
- *figuri de sunet* aliterația, onomatopeea, asonanta;

În clasele primare, genul liric este prezentat prin poezia peisagistă și cea patriotică (oda, imnul, doina). Conținutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanșare și dezvoltare a gândurilor, sentimentelor,

ceea ce e ascuns de ochiul copilului. Citirea și analiza acestor texte implică mari dificultăți, deoarece ele nu povestesc fapte și întâmplări, ci exprimă sentimentele, atitudinile poetului prin imagini artistice, pe care elevii le percep cu greu. Elevul de vârstă școlară mică se caracterizează, după cum știm, prin gândire concretă, dar trăirile lui afective sunt deosebit de puternice. Din păcate, la această etapă de viață, el nu are posibilitatea de a-și analiza trăirile și de a le încadra în anumite sentimente, de aceea este datoria învățătorului de a-l ajuta, ca treptat să-și conștientizeze emoțiile și să le raporteze la situațiile concrete care au contribuit la declanșarea acestor trăiri.

Prin intermediul operelor lirice incluse în manualele pentru clasele II - IV elevii, în mod practic, fără teoretizări academice, vor însuși noțiunile: vers, strofă, rimă, pastel, poet, imagine vizuală, auditivă, epitet, personificare, comparație, repetiție, vor descoperi prezența autorului, a eroului liric, vor sesiza emoțiile, sentimentele, exprimate în text (bucurie, tristețe, admirație, ură, revoltă etc.), determinând situațiile, cauzele ce au provocat aceste gânduri, idei, sentimente, vor savura frumusețea limbajului poetic, sesizând rolul lui la crearea imaginilor artistice.

La citirea și comentarea operelor lirice, e important să nu se risipească imaginea integrală, pitorească a operei, apropiindu-l pe copil de ea, trezindu-i anumite gânduri, sentimente, stimulându-i imaginația creatoare.

Întrebările, formulate și adresate după lectura (recitarea) model a textului, vor fi orientate spre formarea la elevi a capacităților de a determina:

- prezența autorului sau a eroului liric;
- conținutul emotiv al operei (gânduri, idei, sentimente);
- modalitățile de exprimare a ideilor, sentimentelor;
- atitudinea, opinia personală a cititorului (elevului) față de opera literară și față de autorul ei [13, p. 30].

O importanță deosebită la predarea textelor lirice o are etapa pregătitoare (evocarea). O excursie în natură, audierea unor secvențe muzicale, analiza unor opere de artă plastică îi sensibilizează, îi pregătește pe elevi pentru perceperea conținutului emotiv al textelor lirice. Astfel, în scopul valorificării valențelor formative și afective ale poeziei, vor fi stabilite și relații interdisciplinare. Pentru a înțelege mai ușor rolul elementelor de versificație (ritmul) în poezia lirică apelăm la cunoștințele despre ritm acumulate la lecțiile de muzică, imaginile vizuale pot fi sesizate mai ușor dacă ne amintim de lecțiile de educație artistico-plastică [29, p. 106].

După prezentarea scriitorului și explicarea cuvintelor necunoscute, învățătorul va citi sau va recita poezia. Acest procedeu va ajuta elevilor să se concentreze asupra mesajului poeziei, urmărind totodată (cu manualele închise) și reacția învățătorului în timpul lecturii, afară de aceasta, elevilor li se va prezenta și un model de citire expresivă. După pauza de meditație, vor urma întrebări menite să verifice gradul de percepere a textului, spre exemplu:

- Ce fel de text am citit?
- Cine vorbește în text?

- Ce transmite autorul prin versurile sale (sentimente de admirație, bucurie, tristețe, încântare)?
- Cum au apărut aceste gânduri, idei, sentimente?
- Ce aspecte de natură (de viață) descrie poetul? [29, p. 106]

Pentru a forma deprinderi de muncă independentă, vom propune elevilor să citească în gând poezia și să se străduie să determine tablourile descrise. În cazul acestor texte, împărțirea pe fragmente (tablouri) e mai dificilă. Tablourile nu întotdeauna coincid cu strofele. Deseori un tablou poate fi constituit din mai multe strofe sau chiar dintr-un singur vers [29, p. 106].

În procesul studierii poeziilor lirice, elevii vor fi conduși să identifice elementele tabloului descris de poet, să surprindă imaginile prin care sunt sugerate aceste elemente și procedeele prin care sunt realizate, să indice organul senzorial căruia i se adresează imaginile și, în funcție de acestea, ele să fie clasificate în vizuale, auditive, olfactive etc., să definească sentimentele poetului, urmărind, după caz, gradarea, evoluția acestora, creșterea și descreșterea tensiunii emoționale [29, p. 107].

Aceste obiective au în vedere, în același timp, și familiarizarea cu descrierea în versuri, ca modalitate de expunere, caracteristică liricii în general și celei peisagiste în special [29, p. 107].

Din cele 3 genuri literare, cărțile de limbă română din ciclul primar includ texte doar din genul epic și liric, cel dramatic se studiază în clasele mai mari datorită volumului și complexității speciilor.

Din genul liric putem studia în clasele primare lirica populară: *doina de dor, de jale, de vitejie, ostășească, de înstrăinare*, cântecul haiducesc, de leagăn, de ritual, colinda, plugușorul, cântecul miresei, creațiile de caracter: proverbe, zicători, ghicitori, strigături; lirica scrisă (cultă): pastelul, idila, oda, imnul.

Caracteristicile genului liric sunt [22, p.67]:

- speciile lirice n-au subiect;
- nu au personaje;
- nu povestesc fapte sau întâmplări;
- transmit în mod direct ideile și sentimentele;
- autorul transmite ideile, sentimentele apelând la diverse imagini artistice;
- operele date apelează la sensibilitatea imaginației cititorului;
- creează trăiri afective și estetice puternice.

Obiectivele ale studierii textelor lirice:

- să citească expresiv, emotiv textele lirice;
- să distingă specia literară;
- să deosebească particularitățile speciei;
- să distingă sentimentele transmise de poet;
- să-și exprime emotiv sentimentele și emoțiile;
- să explice rolul procedeelelor artistice folosite în contextul liric.

În manualele de limbă și literatură română de clasele II – IV genul liric este reprezentat prin pastel, poezie lirică și poezie patriotică. Cel mai frecvent aceste texte sunt în versuri și redau direct gândurile și sentimentele autorului. La predarea acestor texte se va ține cont de particularitățile lor specifice. Și la aceste texte se aplică metoda de bază – *metoda lecturii explicative*, dar va fi aplicată cu discernământ. În cadrul acestor texte e nevoie să pornim de la exprimarea sensului figurat al limbajului textului. La etapa împărțirii pe fragmente apar mai multe dificultăți, deseori fragmentele nu coincid cu o strofa. Analiza fragmentelor se face în baza tablourilor.

Poezia lirică are particularitățile sale care-i trezesc elevului sentimente, totodată foarte dificil îi vine să pătrundă în mesajul textului.

Particularitățile acestor texte determină un mod aparte de abordare a lor. A le aplica aceeași metodică a textelor epice are urmări negative, elevii nu vor recepta sensul mesajului și vor resimți inaderența la interpretare. Unele activități desfășurate în analiza textelor epice sunt improprii interpretării textelor lirice. În analiza acestora nu se va proceda la delimitarea pe fragmente, analiza fiecărui fragment în parte, povestirea conținutului textului, elaborarea planului de idei [5, p. 116].

În astfel de texte, autorul operează cu imagini artistice (ca în cazul tuturor textelor literare, în general), care transmit în mod direct sentimentele autorului (nu se face apel la acțiuni și la personaje, prin care se materializează sentimentele autorului în cazul operelor epice). În consecință, prin analiza acestor texte se vor identifica sentimentele, stările sufletești, atitudinile. Or, pentru aceasta, abordarea metodică trebuie să aibă în vedere modul în care autorul reușește să comunice propriile sentimente și în care își construiește imaginile artistice. Elevii vor fi îndrumați într-o activitate deloc facilă, dar necesară pentru înțelegerea textului literar: dezvăluirea sensului figurat al cuvântului. Ideea ca aceste figuri de stil să fie integrate în contexte noi e fără interes. Elevii trebuie să învețe să-i înțeleagă pe alții (inclusiv limbajul metaforic al scriitorilor) și să se exprime pe ei înșiși, pentru a putea fi înțeleși, nu să comunice cum au comunicat artistic Alecsandri sau Eminescu [5, p. 116].

Într-o poezie lirică pot fi delimitate secvențe distincte, dar împărțirea pe fragmente e mai dificilă decât în cazul unui text epic. Un fragment nu se confundă întotdeauna cu o strofă; e chiar posibil ca textul liric să reprezinte o unitate atât de coerentă încât separarea lui pe unități să fie imposibilă [5, p. 116].

Înainte de lectura poeziei, învățătorul va oferi câteva explicații în : legătură cu caracterul ei: nu se prezintă o întâmplare sau o succesiune de întâmplări, nu apar oameni (personaje) care acționează, ci se exprimă o stare sufletească, un sentiment. În mare măsură, sensibilizarea copiilor față de poezie se realizează prin calitatea lecturii/recitării ei de către învățător. E preferabilă lectura vie a învățătorului lecturii artistice înregistrate pe bandă magnetică sau casetă. În primul caz, elevul observă ținuta învățătorului, gestică, mimica, felul cum pronunță cuvintele etc. [5, p. 116]

În schimb, lecția se va putea încheia cu audierea unei recitări artistice înregistrate.

Analiza va conduce elevii spre identificarea și înțelegerea unor elemente constitutive ale textului poetic: compoziție, imagini, procedee. Este și un prilej pentru învățator de a-i face pe copii să recepționeze textul ca o unitate a două componente: conținut și formă. Ele vor fi avute în vedere nu succesiv: întâi conținutul, apoi forma, ci paralel: elementele de conținut vor fi analizate cu elementele de formă, prin care se încorporează [5, p. 116].

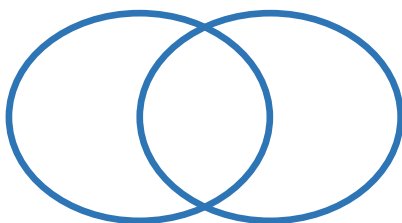
Itinerarul interpretativ al învățătorului va conduce spre înțelegerea imaginilor artistice, numai dacă el însuși este capabil pentru sine să realizeze așa ceva.

Textele lirice au o încărcătură afectivă care poate depăși puterea lor de înțelegere. Nu e cazul să ne limităm a aduce în fața elevilor de la nivelul primar de învățământ numai acele poezii despre care știm că vor fi înțelese total sau aproape în întregime. Să acceptăm că și o înțelegere parțială a unui asemenea text poate fi profitabilă din punct de vedere intelectual și afectiv. Dacă din poezia lui Radu Gyr, dintr-un volum consacrat fiicei lui, copiii vor înțelege atitudinea generală și se vor lăsa, pentru câteva momente, legănați de melodicitatea versurilor, e și acesta un câștig [5, p. 116].

SARCINI PENTRU SEMINAR

Seminarul 2

1. Prezențați oral elementele textului literar în versuri, folosind textele din manualele școlare de Limbă și literatură română, clasele I-IV.
2. Demonstrați apartenența pastelului *Dimineața* de Vasile Alecsandri (manual de Limbă și literatură română, clasa a III-a, p. 170) operelor de genul liric.
3. Reprezentați grafic elemente comune și deosebiri vizând elementele textului literar în proză și în versuri.

4. Prezențați modele de realizare a sarcinilor pentru elevi.

Citește textul:

Cât trăim pe acest pământ
Mai avem un lucru sfânt,
O câmpie, un sat natal,
O clopotniță pe deal.

Baladă

Cât avem un sat departe,
Și un grai ce n-are moarte
Cât ai cui zice „părinte”,
Mai există lucruri sfinte.

Cât avem o țară sfântă,
Și un nai care mai cântă,
Cât părinții vii ne sunt -
Mai există ceva sfânt.
Cât Luceafărul răsare,
Și în cer e sărbătoare,
Și e pace pe pământ -
Mai există ceva sfânt.

Cât pădurile ne dor
Și avem un viitor,
Cât trecutu-l ținem minte
Mai există lucruri sfinte.
Cât durea-ne-vor izvoare,
Ori un cântec ce dispăre,
Cât există ceva sfânt -
Vom trăi pe-acest pământ.

Nicolae Dabija

Alege varianta corectă:

Textul prezentat este

- A. o poveste
- B. o povestire
- C. o poezie
- D. o legendă

Completează propozițiile:

- Titlul textului este _____.
- Autorul textului este _____.
- Poezia este formată din _____ strofe.
- Fiecare strofă are _____ versuri.
- Poezia ne trezește sentimentul de _____.

Scrie cuvintele rimă din ultimele două strofe.

_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____
_____ - _____

Explică sensul expresiilor evidențiate:

Selectează câte trei imagini vizuale și auditive întâlnite în text.

Imagini vizuale

Imagini auditive

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. Aspecte praxiologice privind aplicarea tehnicilor de lectură adecvate textelor literare și nonliterare din manualele școlare de Limbă și literatură română

<i>Curs</i>	<i>Seminar</i>	<i>Produce preconizate pentru studiu individual</i>
Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapete de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapete de realizare a lecturii interpretative în clasele primare.	Realizarea lecturii explicative a textelor din Abecedar.	Prezentarea elementelor textelor din Abecedar în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a II-a.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a III-a	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a IV-a.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.
	Procedee de selectare și adaptare a datelor biografice pentru elevii claselor primare.	Prezentarea elementelor de lectură interpretative în baza unui conținut.
	Realizarea lecturii explicative a textelor nonliterare.	Prezentarea elementelor textelor în baza unui conținut.

2.1. Elemente de lectură explicativă și interpretativă în cadrul studierii textelor în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii explicative în clasele primare. Etapele de realizare a lecturii interpretative în clasele primare

Dezvoltarea competenței de receptare a mesajului scris (citire, lectura) vizează, în primul rând, identificarea literelor, grupurilor de litere, silabelor și propozițiilor din textul propus. În clasele I-II se urmărește lectura corectă și conștientă a textelor, ulterior calitățile lecturii se completează și către clasele III-IV se cere valorificarea lecturii cursive/fluente și expresive. Concomitent vorbim și despre valorificarea competenței de gestionare a experiențelor lectorale, care permite stimularea și încurajarea interesului elevilor pentru lectură. Scopul cu care este realizată lectura poate fi diferit: de studiu, de documentare, de informare, de relaxare.

Modelul comunicativ-funcțional, presupune dezvoltarea integrată a capacităților de receptare și producere a mesajului oral și, respectiv, de receptare/producere a mesajului scris [8, p. 32].

Elevii claselor primare fac cunoștință, prin intermediul lecturii, cu diverse tipuri de texte literare și nonliterare, lectura devenind, treptat, o tehnică utilizată din ce în ce mai frecvent de școlarul mic. Dar simpla lectură nu garantează învățarea, avem nevoie și de alte elemente pentru a-l ajuta pe elev să înțeleagă mesajul textului și să descopere ce poate el valorifica din actul citirii/lecturii.

În acest context, lectura unui text literar presupune mai întâi o prelectura, ceea ce presupune a dobândi un număr de informații despre opera în cauză, despre structura ei (capitole, pagini etc), despre autor, eventual despre epoca în care acesta a trăit. Urmează lectura propriu-zisă și apoi, o reluare a lecturii; în general la o primă lectură se are în vedere realizarea unui prim dialog între operă și cititor; cititorul înregistrează aspectele generale ale operei: organizarea operei, lumea personajelor și a faptelor, stările conflictuale, eventual scene semnificative care pot fi recitite [21 p.120].

Într-o a doua lectură se poate trece la realizarea de fișe de lectura pentru diferite aspecte ale operei care să faca cititorul capabil să selecteze, să exploreze și, firește, să interpreteze textul potrivit unor intenții sau unor sarcini de lucru (descifrarea semnificațiilor unor grupuri de cuvinte/ a unor cuvinte-cheie, a unor titluri, delimitarea unor idei principale/ a unor idei poetice, identificarea unor momente ale subiectului literar, rezumarea sau povestirea textului, caracterizarea de personaje, exprimarea și motivarea unor opinii asupra semnificațiilor textului etc.)

În principiu, receptarea unui text literar trece prin trei faze [28]:

- descifrarea textului, echivalentă cu înțelegerea elementară a textului, este o fază în care se clarifică sensul unor cuvinte/expresii/ locuțiuni, a unor cuvinte-cheie, a unor sintagme etc. Totodata, acum se clarifică sensurile relaționale ale textului, inclusiv cele care sunt răspunsuri la întrebări de genul: unde? când? ce? cum? pentru ce? (întrebările de mai sus privesc textele epice sau dramatice, în proză sau în versuri). Este, în același timp, momentul să se identifice modurile de expunere dominante, organizarea pe episoade/pe secvențe, momentele subiectului (daca este cazul), situația inițială-transformarea-situația finală, modalitățile de caracterizare a personajelor, ipostazele naratorului etc. În situația textului liric, se vor identifica elementele de versificație/ de prozodie, secvențele poetice, ipostazele eului liric și mărcile lexico-gramaticale ale prezenței acestuia în textul dat etc.
- faza mimetică este cea a receptării emoționale, intuitive a textului, în care se face trecerea de la identificări de sensuri (grupuri nominale sau verbale, fragmente cu sonorități expresive etc.), la identificări de semnificații specifice (având ca bază expresivitatea în context sau capacitatea de sugestie a unor cuvinte/ construcții/ secvențe/ imagini și procedee artistice/ idei etc.).

- faza estetică este cea în care se realizează o privire sintetică asupra textului ca întreg. Acum se pătrunde în structurile de adâncime ale textului, acum este etapa când are loc o receptare paradigmatică (structurată) a textului (punerea în relație a ideilor textului cu mijloacele artistice, interpretarea semnificațiilor textului și exprimarea de opinii despre acestea, motivarea/ argumentarea unor idei sau a unor situații/ comportamente/ atitudini și reacții ale personajelor, descifrarea și interpretarea mesajului operei/ fragmentului etc.).

Relația cu lumea textului, indiferent de modul în care acesta este abordat sau se lasă abordat, este direct influențată de procesul de receptare. În viziunea lui Hans Robert Jaus, receptarea poate fi descompusă în „trei timpuri metodice”, de fapt trei etape caracterizate prin orientarea diferită a „orizontului lecturii”. Primul timp hermeneutic se definește prin prezența unei „orientări progresive”, al doilea printr-o „orientare retrospectivă”, iar ultimul prin proiectarea textului pe „fundalul schimbărilor de orizont” ce au marcat șirul interpretărilor. Aceste etape se pot transcrie printr-o serie de echivalențe, pe care Hans Robert Jaus le-a transpus astfel [Apud 23, p. 201] :

- Comprehensiunea = prima lectură = „timp al percepției estetice”= orizont progresiv Presupune parcurgerea textului „ca partitură”, dar, în acest timp, provoacă „uimirea”, inducând un seducător joc al cunoașterii textului. Specificul procesului de comprehensiune rezidă în „orizontul progresiv al percepției estetice”, orizont deschis și redeschis prin înaintarea lentă a cititorului spre finalul operei. Înaintarea prin text este ghidată de toate semnele ce-i compun substanța estetică, fie ele, cuvintele, sintagme, elemente de construcție, indiferent dacă cititorul este capabil sau nu să le recunoască.
- Interpretarea = a doua lectură (re-lectura) = „timp al interpretării reflexive”=orizont retrospectiv. Interpretarea reprezintă continuarea și complinirea comprehensiunii și presupune o schimbare fundamentală de orizont, ce permite constituirea sensului integral al textului.
- Aplicarea = a treia lectură /postlectura = „timp al receptării istorice și al judecății estetice” = reconstituirea.

Alina Pamfil, analizând abordarea lui H.Jauss, sesiza necesitatea includerii în timpul metodic al comprehensiunii, analiza de text. Oricine reflectează naiv asupra a ceea ce ar putea fi recitirea poate spune, pe bună dreptate, datorită prefixului, că e vorba despre o nouă lectură a unui text care a mai fost citit înainte. Dacă prima lectură abia deșelenește înțelesurile unui text, pradă unei prime impresii lineare, proaspete și curioase, a doua lectură e atentă la strategii, intertext și mesaj [20, p.76].

Față de lectură, afirmă M.Călinescu, „relectura e altceva: un proces cu o finalitate structurală, reflexivă, autoreflexivă; un mod al atenției care presupune încetinirea lecturii, cântărirea critică a detaliilor, un anumit profesionalism al lecturii”. De aici și până la actul elaborat al interpretării profesionale a unui text reparcurs anume nu mai e decât un pas. „Ramele intertextuale” ale recitirii sunt strategii de constituire a mesajului textului, în funcție de perspectiva abordării lui. Nu va rezulta, desigur, o

interpretare definitivă și simplă, ci ipoteze circumscrise metodologic, conform cărora textul care a părut liniar, la început, e, în final, o „tapiserie textuală complicată”.

Dar se ivește o nouă circumspecție: este relectura diferită de interpretare? De ce să vorbim de o „a doua lectură”, când putem mai simplu și mai clasic s-o numim „interpretare”? Din nou, conștiința unei „sinonimii interschimbabile” există, în sensul în care o lectură personală, reluată, duce implicit la o interpretare personală sau, dimpotrivă, este rezultatul ei. Putința deosebirii între ele se bazează pe diferența dintre proces și rezultat. Interpretarea se bazează pe relectură, pe mai multe relecturi, precizează, de asemenea M.Călinescu. Relectura e procesul, iar interpretarea e rezultatul, deși se poate și ca o anumită interpretare să ducă la o nouă relectură.

În fine, dacă o interpretare personală presupune cunoașterea altor interpretări precedente, atunci această interpretare personală va fi cu atât mai bine argumentată cu cât va îngloba cât mai multe reparcurgeri ale textului și mai ales ale criticii textului. Pe de altă parte, două interpretări ale aceleiași opere, chiar dacă aparțin aceluiași cititor, nu sunt identice, în primul rând, datorită dimensiunii temporal-istorice în care se desfășoară ele.

Orice nouă lectură e strict individuală și aproape incomunicabilă, semănând cu celebrele „paradigme” ale lui Thomas Kuhn. Pentru a face experiența lecturii comunicabilă, pentru a face inteligibil actul interpretării, e necesară relectura, care limitează efectul individualizator al timpului, personal și epocal. Dacă prima citire e strict lineară, paradigmatică, lăsând textul într-o formă schematică încremenită, irepetabilă (chiar și pentru un singur lector), a doua citire adaugă „o întorsătură circulară”, „o dimensiune mitică misterioasă, nouă din punct de vedere imaginativ” și, prin caracterul ei universal-inteligibil, comunicabilă ca interpretare validă, între altele.

În cazul în care interpretarea este procesul ce duce la relectură, Matei Călinescu demontează conceptul de „lectură inocentă”. Recitim (sau chiar citim) o carte tocmai fiindcă deja știm câte ceva despre ea, pentru că mesajul ei e prea celebru ca să mai fim necunoscători: „Oare nu prin relectură devenim conștienți de deschiderea textului, de gradul lui de indeterminare, de pluralitatea sa ireductibilă și de propriul nostru rol, extraordinar de important, în definirea și articularea sensurilor sale? Nu descoperim prin practica relecturii că una și aceeași carte nu reprezintă doar mai multe lucruri pentru unul și același cititor, în momente sau situații diferite din viața sa?”

Abordări metodologice ale receptării textului literar la nivelul primar de învățământ

Literatura de specialitate ofere nenumărate modele de abordare a textului literar.

Cercetătorul Vasile Molan subliniază că „școala trezește în elev interesul pentru cunoaștere, iar cunoașterea se realizează prin lectura cărților”. Cadrul didactic are de luptat cu interesul redus față de lectură, care se află în concurență permanentă cu mass-media și Internetul. Informația este mai rapidă prin televiziune sau prin calculator, iar citirea cărților pare ceva învechit, demodat. Acum omul este pragmatic,

grăbit, are prea puțin timp pentru citit. Fără a minimaliza importanța mijloacelor moderne de informare, profesorul are datoria de a apropia elevii de carte de la vârstele mici, dar nu obligându-i să citească, ci trezindu-le interesul pentru această activitate intelectuală. Lectura obligatorie nu a avut niciodată succes; cel care a câștigat întotdeauna a fost interesul pentru lectură [14, p. 93].

Cercetătoarea Florentina Sâmișăian afirmă că de-a lungul timpului, s-au conturat trei modele mari care oferă perspective diferite asupra felului în care literatura poate fi abordată în școală (Fig. 1.1.). Firește, aceste modele trebuie înțelese în special în accentele diferite pe care le pun, pentru că ele nu sunt neapărat și incompatibile. În funcție de accentele dominante în fiecare model, s-au dezvoltat, în timp, și practice didactice specifice [26, p. 53].

Fiecare dintre aceste modele are avantajele și dezavantajele sale. Ponderea cu care ele sunt folosite diferă de la o cultură la alta, în funcție de tradițiile didactice respective, de politicile educaționale dominante la un moment dat sau de influența unor factori culturali exteriori școlii - de pildă, autoritatea exercitată de critica și istoria literară „academică”, universitară [26, p. 54].

model cultural	model lingvistic	modelul dezvoltării personale
<ul style="list-style-type: none"> •centrat pe profesor; •predomină transmiterea de informații despre text ca produs cultural; •accentul cade pe relaționarea receptării textului cu ajutorul unor cunoștințe teoretice și istorice (genuri, epoci, categorii estetice etc.); •are caracter sintetic (studiul literaturii ca fenomen global); •are mai puțină eficiență în înțelegerea caracteristicilor individuale ale textului. 	<ul style="list-style-type: none"> •solicită participarea activă a elevilor; •asociat frecvent cu tehnici de analiză lingvistică; •accentul cade pe relația dintre forma lingvistică și mesajul literar și pe abilitățile de a descifra sensuri „ascunse”; •caracter pronunțat analitic; •dă rezultate în primul rând în evidențierea particularităților fiecărui text studiat. 	<ul style="list-style-type: none"> •centrat pe elev; •predomină valorizarea reacțiilor personale în receptarea textului; •accentul cade pe motivarea elevului pentru lectură prin corelarea temelor și aspectelor întâlnite în textele literare cu experiența personală a acestuia; •abordarea este în principiu antianalitică și poate fi relativ dificil armonizată cu modelul cultural; •este stimulatив pentru a-i determina pe elevi să evalueze ei înșiși textele citite

Fig. 1. Modele de abordare a textului literar [26, p. 53]

Alina Iftimie într-un articol din Revista Educației EDICT specifică faptul că demersul didactic de receptare a textului literar parcurge, în general, trei etape:

- prelectura;

- înțelegerea și interpretarea textului prin lectură aprofundată;
- reflecția [34].

Etapă de prelectură / pregătitoare, la Florentina Sâmișian găsim „intrarea în text”, la V. Goia - „activități pregătitoare”, la C. Parfene - „discuția orientativă”, stimulează interesul elevilor pentru lectură. Se actualizează informații despre autor, opera acestuia, se stabilesc conexiuni cu experiența de viață a elevilor. Aceasta reprezintă formula clasică de deschidere a studiului operei literare care poate alterna și cu alte modalități: anticipări ale conținutului textului pornind de la titlu, de la ilustrații sau alte aspecte care țin de paratext, ori „deschiderea prin câmpuri lexicale” în cazul unor specii precum: basmul, pastelul, legenda, schița etc., câmpuri lexicale ce vor fi extinse de elevi prin lectură [34].

Înțelegerea și interpretarea textului/ studiul aprofundat, la Florentina Sâmișian se specifică „discutarea textului” – se realizează prin contactul direct cu textul literar, prin lectura, și include toate activitățile care permit descifrarea mesajului, ceea ce reprezintă premisă necesară a interpretărilor ulterioare, făcând apel la descoperirea unor semnificații.

Lectura explicativă, după Mariana Norel, se desfășoară după următorul algoritm:

1. Pregătirea pentru citire/lectură
2. Lectura integrală a textului
3. Citirea pe fragmente, analiza textului și extragerea ideilor principale, alcătuirea planului de idei
4. Citirea integrală a planului de idei și realizarea unei conversații generalizatoare
5. Refacerea sintezei textului [16, p. 65-66]

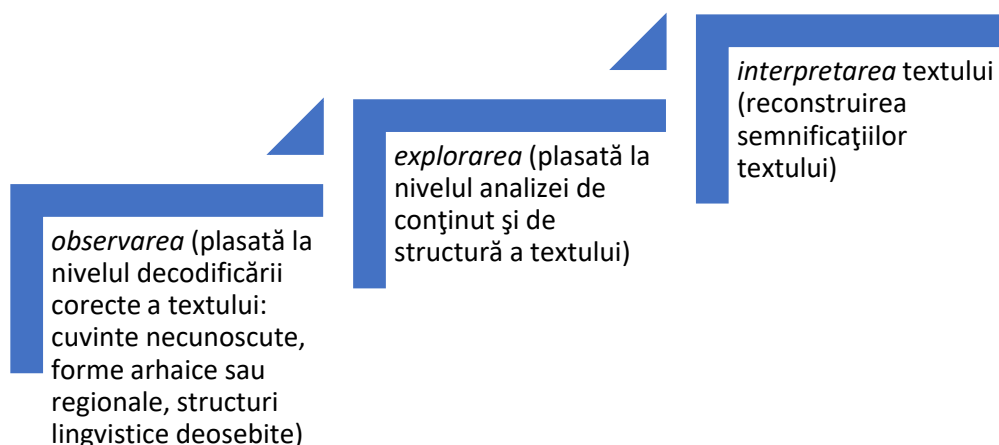

Fig. 2. „Discutarea textului” [26, p.59]

Aceste etape, în viziunea Alinei Pamfil, au următoarele denumiri: prima lectură, lectura explicativă.

Prima lectură, care este numită și lectura sensibilizatoare /afectivă, este efectuată, în general, de cadru didactic. Speranția Sofia Milancovici afirmă că „lectura unui text literar impune un ton fundamental, respectarea pauzelor gramaticale, logice și psihologice, accentuarea anumitor cuvinte, un ritm lent sau rapid, în funcție de conținutul textului”.

Alina Pamfi subliniază faptul că prima lectură a textului literar provoacă diferite sentimente, reacții care pot fi valorificate prin formularea unor întrebări de tipul: Ce amintiri v-a trezit lectura? Ce evenimente v-au impresionat? De ce? Care sunt personajele care v-au plăcut/displăcut... și de ce? Sunteți de acord cu acțiunile lor? Cum ați fi procedat în situații similare? Cum nu ați fi procedat?” etc. [20]

Reflecția, ca etapă finală a studierii textului literar, înseamnă”, după cum spune Florentina Sâmihaian, „ a ieși din lumea textului și a obiectiva experiența de învățare: Care sunt noile achiziții făcute de elevi? La ce folosesc? Cum pot fi corelate cu alte tipuri de texte/ cu alte tipuri de comunicare/ cu alte arte? (elevii pot dramatiza un fragment de text sau îl pot transpune în desen) [34].

Cercetătoarele Mariana Norel și Florentina Sâmihaian afirmă că receptarea textului / lectura este determinată de o serie de variabile și enumeră câteva dintre acestea:

- cauzele, finalitățile, împrejurările și modul de desfășurare a lecturii (variabile acționale);
- loc și timp (variabile culturale);
- personalitatea, educația, orizontul de așteptare și motivația receptorului (variabile individuale); modalitatea de abordare a textului (variabile metodologice) [26, p. 54].

În clasă, cadrul didactic organizează, în linii generale, o receptare dirijată - îi învață pe elevi cum să citească un text sau o tipologie de texte: literare (narrative, dramatice, poetice) sau nonliterare. Modalitățile didactice de abordare a textului sunt căile alese de profesor în dirijarea receptării. Ca orice parcurs, ele se definesc prin:

- început (de unde pornim investigarea textului)
- succesiunea etapelor (traseul metodologic)
- țintă (încotro îndreptăm demersul didactic, care sunt rezultatele așteptate ale demersului nostru).

Mariana Norel și Florentina Sâmihaian menționează că *modalitățile de abordare* a textului privesc aspectele (ce-ul) textului studiat care vor fi observate și analizate prioritar, iar *metodele* reprezintă felul în care se desfășoară (cum-ul) demersul didactic. Aceeași modalitate de abordare poate fi realizată cu ajutorul unor metode diferite. Ca atare, alegerea modalității sau a modalităților de abordare, a căilor de acces spre înțelegerea, analiza și interpretarea textului e firesc să precedă alegerea metodelor didactice [26, p. 55].

Prezentăm mai jos câteva dintre modalitățile de abordare a textului sau căile de acces pe care pot fi folosite la clasă:

- *Abordarea ilustrativă* (lectura unui text ilustrativ pentru un curent literar, identificarea, împreună cu elevii, a trăsăturilor marcante ale textului) [26, p. 56]
- *Abordarea centrată pe „punctele tari“* ale textului (identificarea elementelor-cheie pentru interpretarea textului, opțiuni / alternative interpretative)
- *Abordarea retoric-argumentativă* (identificarea elementelor specifice discursului de tip argumentativ, analizarea acestora)
- *Abordarea problematizantă* (pornind de la elementele surpriză ale textului, de la obscuritățile acestuia)
- *Abordarea tabulară* (identificarea paradigmelor semantice ale textului / câmpuri semantice / lexicale), corelații în plan denotativ / conotativ
- *Abordarea din perspectivă comunicativă* (identificarea rolurilor de comunicare, interpretarea mesajului ca act de comunicare)
- *Abordarea structurală* (analiza pe niveluri de organizare a textului: fonetic, morfosintactic, semantic etc., corelații între observațiile făcute pe diversele paliere ale analizei)
- *Abordarea lineară* (la prima lectură și la relectură - progresie textuală, conștientizarea așteptărilor, anticipări, formarea macrostructurilor comprehensive, feed-back-uri)
- *Abordarea afectivă / emoțională* (reacții de identificare / respingere, corelarea cu experiențe personale) [26, p. 56]

Este bine ca elevilor să fie propus un algoritm de lucru cu textul, altfel spus să fie stabilite niște repere constante în abordarea textului, cu care elevii să se deprindă.

O sugestie care poate fi valorificată în abordarea oricărui text, fie acesta literar sau nonliterar, este aceea pe care a oferit-o Judith Langer, care vorbește despre cele patru relații ce se pot fi stabilite între cititor și text:

- a păși din exterior spre interior: intrarea în lumea textului;
- a fi în interior și a explora lumea textului;
- a păși înapoi și a regândi datele pe care le avem;
- a ieși din lumea textului și a obiectiva experiența [26, p. 59].

Conform indicațiilor metodologice la nivelul învățământului primar se recomandă utilizarea metodei lecturii explicative, care este alcătuită din mai multe procedee și presupune parcurgerea următorilor pași: *trezirea interesului elevilor pentru citirea noului text/motivarea pentru citirea textului; citirea integrală a textului de către elevi; întrebări privind conținutul textului; formarea și consolidarea deprinderilor de citire; citirea textului pe fragmente; explicarea cuvintelor și a expresiilor necunoscute, folosirea acestora în enunțuri proprii; povestirea fiecărui fragment; stabilirea ideii principale a fiecărui fragment; întocmirea planului de idei; povestirea integrală a textului pe baza planului de idei; desprinderea mesajului lecturii; citirea model a textului de către cadrul didactic; citirea textului după model.* Aplicarea metodei lecturii explicative permite antrenarea tuturor elevilor în actul cititului, în cadrul

căreia se folosesc diverse procedee de citire: citirea în lanț, citirea în ecou, citirea în ștafetă, citirea în perechi, citirea întârziată, citirea programată, citirea prin adunare, citirea prin scădere, citirea selectivă, citirea pe roluri etc. [8, p. 35]

Lectura explicativă este cea mai eficientă modalitate de a-i învăța pe elevi cum să învețe, cu ajutorul cărții.

Până la sfârșitul clasei a IV-a, elevul trebuie să dobândească, să formeze și să dezvolte abilitatea de a citi corect, conștient, fluent și expresiv texte literare/nonliterare, să aibă formată capacitatea de a sesiza acordurile gramaticale folosite în diferite contexte, să capete deprinderea de a discuta și comunica despre textele citite, să manifeste interes pentru lectură pentru a afla mai multe lucruri dintr-un anumit domeniu [16, p. 67-68].

Orice lecție în cadrul căreia se realizează lectura unui text se începe printr-o activitate de pregătire a elevilor în vederea lecturii, care este orientată la introducerea în tematica și problematica textului.

Pentru a pregăti elevul pentru lectură se recomandă:

- realizarea unei conversații adecvate;
- relatarea de cadru didactic a unor fapte/situații necunoscute care sunt necesare pentru înțelegerea textului;
- realizarea observațiilor și valorificarea impresiilor elevilor;
- vizionarea unui spectacol, film etc.;
- lectura imaginii/tabloului sau a unui set de benzi desenate;
- comunicarea nonverbală/paraverbală [33, p. 211].

Pentru realizarea demersului lectoral, în curriculum și ghidul de implementare a curriculumului sunt stipulate o serie de activități specifice. În continuare redăm selectiv aceste activități pentru clasa a II-a.

Pentru *atelierul de lectură* sunt propuse următoarele activități: lectura în gând; lectura în șoaptă; lectură cu muzică; exersări de a identifica autorul, ilustratorul, elementele paginii de gardă, a copertei inițiale și a celei de finale, exersări de a recunoaște și a deosebi cărți scrise în proză, versuri, cărți de ghicitori și povești, exersări cu determinare a structurii textelor și identificarea ideilor principale [8, p. 58-59].

Atelierul de discuție: exerciții de comparare a structurii textelor, identificarea rimelor, lectura expresivă a textelor, exerciții de valorificare a mesajului etic al textelor prin analiza opiniilor, exersări pentru formularea gândurilor pe baza textului, schimbarea tonului vocii în cadrul lecturii, dramatizarea, jocul de rol etc.

Atelier de creație: compararea personajelor din texte diferite, exerciții de lectură a imaginilor potrivit textului literar, atelier de scriere, de selectare a poeziilor [ibidem].

Făcând referința la abordarea didactică a textului literar la nivelul învățământului primar Silvia Golubițchi evidențiază următoarele etape:

Fig. 3. Abordarea didactică a textului literar [33, p. 212-213]

Etapele de abordare a textului literar menționate anterior urmează să fie realizate pe parcurs a două-trei lecții, făcând referință la unele din ele, acest lucru va facilita formarea capacităților elevilor de a recepta mesajul unui text literar.

Metoda lecturii interpretative este una din modalități de realizare a analizei textului literar și presupune respectarea următorului algoritm: reproducerea succintă a unor date din viața unui scriitor; enumerarea unor lecturi din tematica operei scriitorului (după caz); integrarea lecturii genului literar și speciei corespunzătoare deducerea structurii compoziționale; identificarea momentelor narațiunii și a tablourilor descrierii; caracterizarea unor personaje; povestirea lecturii; comentarea limbajului artistic și a stilului; analizarea elementelor prozodice; desprinderea mesajului lecturii literare [39].

Lectura interpretativă nu vine să îi ia locul lecturii explicative, ci doar să o completeze, să ajute la o mai bună înțelegere a textului citit, pentru că ea poate fi definită astfel: „...a înțelege și a aprecia”. Ea presupune un act de gândire și de educație.

Lectura explicativă și lectura interpretativă sunt două metode viabile, prima specifică mai ales orelor de citire, a doua orelor de lectură, metode care pot fi utilizate separat dar și amândouă, completându-se reciproc.

Conținutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanșare și dezvoltare a gândurilor, sentimentelor, ceea ce e ascuns de ochiul copilului. Citirea și analiza acestor texte implică mari dificultăți, deoarece ele nu povestesc fapte și întâmplări, ci exprimă sentimentele, atitudinile poetului prin imagini artistice, pe care elevii le percep cu greu. Elevul de vârstă școlară mică se caracterizează, după cum știm, prin gândire concretă, dar trăirile lui afective sunt deosebit de puternice. Din păcate, la această etapă de viață, el nu are posibilitatea de a-și analiza trăirile și de a le încadra în anumite sentimente, de aceea este datoria învățătorului de a-l ajuta, ca treptat să-și conștientizeze emoțiile și să le raporteze la situațiile concrete care au contribuit la declanșarea acestor trăiri [29, p.105].

La citirea și comentarea operelor lirice, e important să nu se risipească imaginea integrală, pitorească a operei, apropiindu-l pe copil de ea, trezindu-i anumite gânduri, sentimente, stimulându-i imaginația creatoare [29, p. 105].

Întrebările, formulate și adresate după lectura (recitarea) model a textului, vor fi orientate spre formarea la elevi a capacităților de a determina:

- prezența autorului sau a eroului liric;
- conținutul emotiv al operei (gânduri, idei, sentimente);
- modalitățile de exprimare a ideilor, sentimentelor;
- atitudinea, opinia personală a cititorului (elevului) față de opera literară și față de autorul ei [29, p. 106].

Momentele lecției în care se predă textul liric sunt următoarele:

- motivarea elevilor pentru citirea poeziei;
- citirea poeziei de către elevi;
- explicarea cuvintelor și a expresiilor; folosirea lor în structuri noi;
- exerciții de scriere;
- decodarea textului;
- citirea model a profesorului;
- citirea după model;
- memorarea versurilor (cel puțin o strofă);
- recitarea versurilor;
- exerciții de scriere [14, p.78].

Manualele școlare conțin texte lirice și, pentru înțelegerea și valorificarea lor în scopul formării deprinderilor de citire corectă, conștientă și expresivă, este necesar să parcurgem o metodologie specială. Față de textul epic, există pași comuni, dar și diferențe.

Cercetătorii Vasile Molan și Maria Bizdună propun pașii pentru lecții în cadrul cărora se realizează studierea textului liric, clasa a IV-a:

Pașul 1 – Integrarea lecției în sistemul de lecții din unitatea de învățare. Aici profesorul face legătura cu alte creații ale poetului cunoscute de copii și cu alte creații ale altor poeți cu aceeași temă: descrieri de natură, prezentarea sentimentelor omenești, descrierea unor animale etc. [14, p.97].

Pasul 2 – Trezirea interesului elevilor pentru citirea textului. Profesorul prezintă, pe scurt, textul ce urmează să fie citit. În această prezentare folosește câteva expresii din text, cele mai atractive, pentru a stârni curiozitatea elevilor. Acest discurs al profesorului diferă de la o clasă la alta în funcție de: gradul de însușire a citirii, de gustul pentru citit al elevilor, de dorința lor de a afla lucruri noi etc. Pentru unii sunt suficiente 2-3 propoziții, pentru alții trebuie să insistăm mai mult. Important este să nu trecem cu ușurință peste acest moment [14, p.97].

Pasul 3 – Citirea textului de către elevi. Este primul exercițiu de apropiere a elevului de textul literar. El îl pătrunde cu forțe proprii și se apropie de text pe măsură ce-l înțelege. Așa cum am mai arătat, acest moment reprezintă și un exercițiu de formare a citirii în gând, formă a citirii de care elevul se va folosi de-a lungul vieții.

Pasul 4 – Întrebări în legătură cu textul. Fiind un text liric, nu există acțiune sau personaje, de aceea întrebările sunt mai directe: Ce anotimp prezintă poetul? Ce descrie în versurile sale? Cum este ...? Ce s-a stârnit din senin? etc. În nici un caz nu se poate pune acum întrebarea „Ce ați simțit după citirea poeziei?” deoarece sentimentele nu se pot forma înainte de înțelegerea textului.

Pasul 5 – Citirea în lanț a poeziei. Profesorul pune elevii să citească, cu voce tare, vers cu vers sau grupe de versuri. Cu această ocazie explicăm cuvintele/expresiile necunoscute. Momentul reprezintă un exercițiu de citire a textului în versuri [14, p.97].

Pasul 6 – Explicarea cuvintelor și a expresiilor; folosirea lor în structuri noi.

Pasul 7 – Citirea model a textului liric.

Pasul 8 – Citirea după model. În cele două momente se urmărește reglarea respirației pentru citirea textului liric. Exercițiul este necesar deoarece elevii au tendința de a respira după fiecare vers și ajung la o citire cântată. Profesorul le demonstrează că, pe o respirație, se poate citi un vers sau un vers și 1-2 cuvinte din versul următor sau că unele cuvinte se pronunță mai accentuat decât celelalte pentru a le scoate în evidență și a transmite sentimente. Luăm, ca exemplu, o strofă din poezia „Toamna” de Octavian Goga [14, p.98]:

Si (pauză) cum de la miazănoapte

Vine vântul (respirație) fără milă, (rostit cu tărie)

De pe vârful șurii noastre

Smulge-n zbor (respirație) câte-o șindrilă (spus încet, cu regret).

Pasul 9 – Decodarea textului liric. Pentru a înțelege bine poezia și pentru a forma sentimente, profesorul explică fiecare imagine și realizează o schemă a textului. Luăm, spre exemplificare, aceeași poezie.

Văl de brumă argintie

Mi-a împodobit grădina

Firelor de lămâiță

Li se uscă rădăcina.

Peste creștet de dumbravă

Norii suri își poartă plumbul,

Peste grădină s-a așternut bruma de
culoarea argintului.

Plantele au început să se usuce

Peste dumbravă se mișcă norii de

culoarea plumbului

Continuând și cu celelalte strofe aflăm manifestări ale anotimpului toamna (incluse în partea dreaptă a fiecărei grupare de versuri) [14, p.98].

Pasul 10 – Valorificarea textului liric. Cu elevii din clasa a IV-a valorificăm textul în scopul dezvoltării exprimării și nuanțării vocabularului elevilor. Pornind de la versurile: „Văl de brumă argintie Mi-a împodobit grădina” ajungem la expresia: bruma a acoperit grădina cu un văl. De la acest exemplu punem elevii să realizeze alte construcții asemănătoare. Se pot comenta unele mijloace artistice fără să le denumim. De exemplu, luăm versul „Peste creștet de dăbravă” și explicăm cuvântul creștet = vârful capului. Poetul înviorează natura folosind acest cuvânt [Molan V., Bizduna M., Pedagogia învățământului primar și preșcolar, Didactica limbii și literaturii române, B., 2000, p.98].

În urma acestor exerciții elevii pătrund mai adânc în esența textului și-și formează o exprimare îngrijită.

Pasul 11 – Citirea selectivă

Pasul 12 – Memorarea unei strofe. Profesorul îi învață pe elevi cum se memorează un text liric: se citește primul vers, se recită versul, se citește al doilea vers, se recită versul, apoi se recită primul și al doilea vers etc. [14, p.99].

Pasul 13 – Recitarea poeziei. Recitarea înseamnă interpretarea textului în versuri. Elevii cunosc ceea ce transmite poetul prin versurile sale și încearcă prin recitare să exprime acest lucru. În recitarea unei poezii este implicată mimica și gestică, astfel încât mesajul poetic este receptat mult mai ușor [14, p.99].

În continuare am vrea să prezentăm unele metode și procedee ce pot fi aplicate la studierea textului liric în clasa a IV-a.

Lectura explicativă este metoda de bază a studierii textului literar în clasele primare. Aceasta, cu referire la textul liric

Textele lirice redau sentimentele, gândurile autorului prin intermediul imaginilor artistice.

Algoritmul metodic pentru textele lirice este următorul:

- conversația introductivă – explicarea unor cuvinte și expresii care să ajute înțelegerea textului, crearea unei atmosfere afective, stimularea interesului;
- recitarea model;
- analiza textului – explicarea sensului figurat al cuvintelor, expresiilor poetice, organizarea pe strofe și versuri;
- recitarea integrală, respectând intonația impusă de semnele de punctuație și de ideile transmise de text;
- memorarea poeziei (fragmentar / în întregime) [16, p. 67].

Reieșind din cele menționate mai sus putem afirma că:

1. Poezia este creația literară care exprimă ori sugerează o idee, o emoție, un sentiment, o stare sufletească, apelând la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat, având - din punct de vedere formal - armonie și ritm.

2. Competența de receptare a textelor literare/nonliterare reprezintă principală condiție a reușitei elevilor în școală și aduce o contribuție esențială în formarea abilităților de a învăța: direcționează elevul către sensul textului citit, îl ajută să citească și să înțeleagă diferite tipuri de texte. Obiectivul acestei competențe nu este înțelegerea imediată a unui text, ci învățarea progresivă a strategiilor de lectură care, pe termen lung, trezesc copilului curiozitatea și dorința de a citi [8, p. 32].
3. Algoritmul de realizare a lecturii explicative a textelor lirice este următorul:
 - conversația introductivă – explicarea unor cuvinte și expresii care să ajute înțelegerea textului, crearea unei atmosfere afective, stimularea interesului;
 - recitarea model;
 - analiza textului – explicarea sensului figurat al cuvintelor, expresiilor poetice, organizarea pe strofe și versuri;
 - recitarea integrală, respectând intonația impusă de semnele de punctuație și de ideile transmise de text;
 - memorarea poeziei (fragmentar / în întregime) [16, p. 67].
4. Conținutul artistic al operelor lirice dezvăluie lumea interioară a omului, procesul de declanșare și dezvoltare a gândurilor, sentimentelor.

După cum prezintă cercetătoarea M.Norel, metoda lecturii explicative a textelor nonliterare are următorul algoritm:

- conversația pregătitoare – conversație despre domeniul la care se referă textul, explicarea anticipată a cuvintelor care ar îngreuna înțelegerea textului;
- lectura integrală sau fragmentară a textului, explicarea termenilor științifici, sesizarea ideilor principale;
- conversație asupra textului pentru înțelegerea corectă a lui și ordonarea gândirii elevilor;
- recitarea textului de către elevi și explicarea motivată (cauză-efect) a fenomenului științific prezentat [26, p.69].

Potrivit Florentinei Sâmișăian [26, p. 58], indiferent de text (literar sau nonliterar), se pot stabili între cititor și text patru tipuri de relații, după Judith Langer, care pot fi considerate etape de abordare a textului:

- a pași din exterior spre interior: intrarea în lumea textului;
- a fi în interior și a explora lumea textului;
- a pași înapoi și a regândi datele pe care le avem;
- a ieși din lumea textului și a obiectiva experiența. Intrarea în lumea textului presupune crearea unor situații de învățare care să trezească interesul elevilor pentru textul ce urmează a fi studiat [16, p.69].

Metodele de „spargere a gheții” sau de „încălzire” pot motiva elevii: brainstormingul, predicțiile, termenii-cheie, folosirea unor ghicitori sau proverbe, intuirea unui tablou, evocarea unor momente din experiența personală pot crea atmosfera necesară abordării unui anumit text. Explorarea lumii textului se poate

realiza parcurgând pașii lecturii explicative, cu elemente specifice în funcție de tipul de text abordat. Poate fi considerat unul dintre momentele importante ale lecției de citire/lectură, elevii intră în contact direct cu textul (prin lectura cu voce tare, prin lectura în gând etc.), descoperă semnificația cuvintelor necunoscute, decodează textul, explorând și analizând fiecare fragment, interpretează textul, stabilind semnificațiile acestuia. În strânsă legătură cu etapa anterioară, a treia etapă – regândirea datelor textului – corespunde momentului evaluării performanțelor elevilor și asigurării conexiunii inverse când elevii pot reface, asemenea unui puzzle, ordinea secvențelor unui text narativ, pot realiza caracterizarea în paralel a două personaje folosind fie harta personajelor, fie diagrama Venn-Euler, pot povesti oral textul citit, pot interpreta cu propriile cuvinte mesajul textului liric, pot sintetiza în două-trei enunțuri semnificația textului nonliterar analizat. Ieșirea din lumea textului se poate realiza prin dramatizări, jocuri de rol; prezentarea mesajului textului prin alte modalități de exprimare (desen, modelare etc.); abordarea temei respective prin alte tipuri de texte, create de elevi sau stabilite prin analogie cu textul citit; găsirea unui alt deznodământ etc.

Textul literar sau nonliterar poate fi abordat și folosind modelul ERR (Evocare – Realizarea sensului – Reflecție), valorificând metode și tehnici ale gândirii critice, punând în prim plan capacitatea elevilor de a găsi soluții alternative pentru rezolvarea problemelor, prin valorificarea cunoștințelor și deprinderilor anterioare, atât din planul cunoașterii, cât și a celor atitudinale [16, p.70].

Abordarea acestor nonliterare diferă de celelalte.

Curriculum pentru clasele primare propune pentru Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, cursivă și expresivă următoarele texte nonliterare funcționale, recomandate pentru clasa a III-a: anunțul; afișul; felicitarea orală scurtă; bilețelul de informare; scrisoarea; biletul de mulțumire; bilețelul de solicitare; răspuns la bilețel; scurte mesaje scrise electronice (SMS); răspuns la mesaje; felicitarea scurtă [6, p. 38].

Dobândirea, formarea și dezvoltarea acestei competențe specifice permite învățătorului ghidarea activității elevilor vizând citirea și înțelegerea conținutului textelor nonliterare, cu care se întâlnesc în activitățile zilnice, orientarea acestora în descoperirea mijloacelor folosite de autorii textelor pentru transmiterea mesajelor.

Pentru aceasta profesorul prezintă elevilor variante de texte din fiecare categorie, pe care le comentează pentru a putea răspunde la următoarele întrebări:

Ce ne transmite autorul textului?

Care este structura textului?

Ce mijloace folosește autorul textului?

În ce măsură ai înțelege ce transmite autorul?

Întrucât elevul trebuie să înțeleagă, în primul rând, ceea ce există în jurul lui, învățătorul aduce în discuție reclame și afișe existente în localitate, precum și articole despre viața și activitatea elevilor, dacă este posibil, chiar a elevilor școlii [14, p.102].

SARCINI PENTRU SEMINARE

Seminarul 3

1. Reprezentați grafic etapele lecturii explicative și interpretative a textului literar și nonliterar.
2. Realizați lectura explicativă a textelor din Abecedar, folosind tehnici variate de lectură.

Tehnici de lectură.

Sugestii metodologice pentru clasa I

~ 1 ~

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem mesajul. Învățătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iași

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, rostit cu claritate, pe teme accesibile
- 1.2. Recunoașterea sensului cuvintelor dintr-un enunț audiat

Obiectivele lecției:

- să recunoască personajele din povești, folosind cunoștințe acumulate anterior;
- să identifice sensul cuvintelor în baza reperelor propuse;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme: frontal
- Metode: explicația, conversația
- Mijloace: prezentarea PPT, imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Recunoașteți personajele și numiți poveștile.

Cine este autorul acestor povești?

Sarcina: Găsește intrusul.

Pentru înțelegerea conținutului poveștii Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iași propun explicația unor cuvinte: opinci, nădragi, cămășuică, brâu, ulcică, fus, furcă, ospăț, surate.

Ospăț – mâncare, petrecere

Surate – prietene

~ 2 ~

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem mesajul. Învățătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iași

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 1.2. Recunoașterea sensului cuvintelor dintr-un enunț audiat
- 1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar
- 2.6. Formularea enunțurilor potrivite unor situații cunoscute de comunicare

Obiectivele lecției:

- să distingă informațiile dintr-un mesaj audiat, în baza situației propuse;

- să identifice personajele poveștii și acțiunile acestora dintr-un mesaj audiat în baza întrebărilor propuse;
- să formuleze răspunsuri clare, folosind informația audiată;
- să manifeste atitudine pozitivă, atenție și concentrare.

Strategii didactice:

- Forme: frontal, individual
- Metode: audiția, conversația
- Mijloace: înregistrarea audio, imagini

Strategii de ECD: EFI, EFP (P7)

P7. Ascultare activă

1. Când ascult sunt liniștit și atent.
2. Am încredere în coleg și îl respect.
3. Înțeleg ceea ce se vorbește și accept.
4. Dacă nu înțeleg, întreb cu multă amabilitate.

Sarcina: Ascultați atent povestea, numiți personajele acesteia.

Se propune înregistrarea audio:

<https://www.youtube.com/watch?v=7h2VEAuWo38>

Sarcina: Răspundeți la întrebări, folosind informația recepționată

1. Cine erau cele trei capre din poveste?
2. Ce îi poruncea iedul caprei-mama?
3. Ce îi poruncea iedul caprei-bunică?
4. Ce îi poruncea iedul caprei-mătușă?
5. Cum crezi, iedul se comporta corect? De ce?
6. Unde au plecat cele trei capre?
7. Ce s-a întâmplat cu iedul când au plecat caprele?
8. Ce a făcut vulpea cea șireată?
9. Dar ursul?
10. Ce a dorit să facă lupul?
11. Ce s-a întâmplat cu iedul la sfârșitul poveștii?
12. Ce sfaturi puteți să dați iedului?

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem mesajul. Învățătura textului. Iedul cu trei capre de Octav Pancu-Iași

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar

Obiectivele lecției:

- să ordoneze imaginile propuse, respectând ordinea desfășurării acțiunilor în povestea audiată;
- să manifeste curiozitate pentru activitățile școlare.

Strategii didactice:

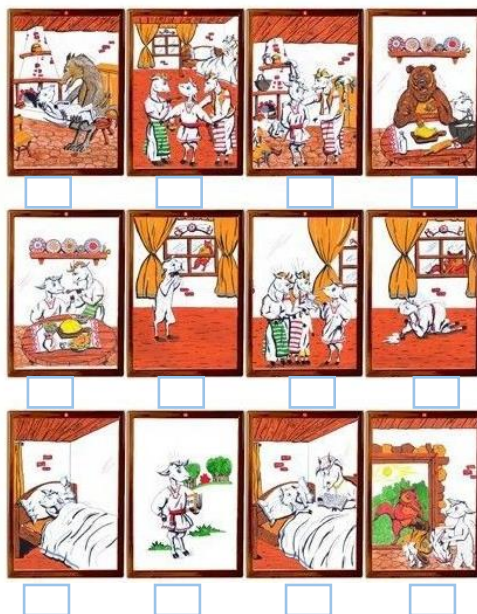
- Forme: frontal
- Metode: lectura imaginii
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI, EFP (P6)

P6. Expunerea orală a textului audiat

1. Ascult atent textul.
2. Redau, cu ajutor, conținutul textului audiat.
3. Folosesc cuvinte noi, expresii potrivite din textul audiat.
4. Expun clar fiecare gând.

Sarcina: Ordonăți imaginile în ordinea de desfășurare a acțiunilor în poveste.

Reproduceți povestea, urmărind ordinea desfășurării acțiunilor.

~ 4 ~

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem textul. Prințesa și bobul de mazăre după Hans Christian Andersen

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.1. Identificarea semnificației unui mesaj scurt, rostit cu claritate, pe teme accesibile

Obiectivele lecției:

- să identifice corespondența dintre imaginile prezentate, descoperind subiectul lecției;
- să manifeste ca atitudini și valori abordare eficientă în diferite contexte de comunicare.

Strategii didactice:

- Forme: frontal
- Metode: asaltul de idei
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Descoperiți denumirea poveștii care va fi propusă pentru ascultare, stabilind corespondența:

~ 5 ~

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem textul. Prințesa și bobul de mazăre după Hans Christian Andersen

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar

2.6. Formularea enunțurilor potrivite unor situații cunoscute de comunicare

Obiectivele lecției:

- să identifice fragmentul din poveste, folosind imaginile propuse;
- să manifeste elemente de creativitate în domeniul de interes.

Strategii didactice:

- Forme: individual
- Metode: observația, povestirea
- Mijloace: imagini

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Povestiți fragmentul care corespunde imaginilor alăturate.

~ 6 ~

Subiectul lecției: Ascultăm și înțelegem textul. Coronița de rouă (povestea franceză)

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar

2.6. Formularea enunțurilor potrivite unor situații cunoscute de comunicare

Obiectivele lecției:

- să descopere învățătura textului audiat, folosind informația prezentate;
- să formuleze enunțuri potrivite situației descrise în text, descoperind mesajul;
- să manifeste atitudine pozitivă, atenție și concentrare în cadrul activităților propuse.

Strategii didactice:

- Forme: individual, frontal
- Metode: discuția dirijată, povestirea
- Mijloace: înregistrarea audio

Strategii de ECD: EFI, EFP (P8)

P8. Opinia mea

1. Știu că am dreptul la o opinie.

2. Expun, cum cred, opinia mea despre un anumit fapt sau lucru.

3. Explic de ce gândesc așa.

Sarcina: Ascultați atent povestea franceză Coronița de rouă.

<https://www.youtube.com/watch?v=QeYF1zTYbV4>

Răspundeți la întrebări:

1. Cine sunt personajele acestei povești?
2. Ce dorință a avut prințesa?
3. Ce soluție a găsit giuvaergiu bătrân?
4. Ce ne învață această poveste?
5. Ce personaj din poveste v-a plăcut cel mai mult? De ce?

~ 7 ~

Subiectul lecției: Cărți cu povești. Am dreptul la o poveste

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

1.3. Desprinderea unor informații dintr-un mesaj audiat, rostit clar.

Obiectivele lecției:

- să recunoască titlul și autorul poveștii în baza unei imagini, folosind reperele propuse;
- să repovestească una din poveștile identificate, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual.
- Metode și procedee: atelier de lectură.
- Mijloace didactice: un dispozitiv electronic conectat la Internet.

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Recunoașteți povestea după imagine.

QUIZ
Am dreptul la o poveste

0 plays
2nd grade • World Languages

40 minutes ago by Popa Natalia

INSTRUCTOR-LED SESSION Start a live quiz

ASYNCHRONOUS LEARNING Assign homework

5 questions

Question 1 Q. Recunoaște povestea după imagine

answer choices

Muzicanții din Bremen de Frații Grimm Vulpea și motanul de Frații Grimm
Motanul încălțat de Charles Perrault Motanul, cocșul și vulpea (povestea populară)

Question 2 Q. Recunoaște povestea după imagine

answer choices

Ursul păcălit de vulpe de Ion Creangă Vulpea și motanul de Frații Grimm
Ursul, vulpea și măragul (legenda populară românească) Motanul, cocșul și vulpea (povestea populară)

Question 3 Q. Recunoaște povestea după imagine

answer choices

Povestea parcului de Ion Creangă Povestea celor trei porcuși de James Orchard Halliwell Phillips
Florița din codru de Ioan Slavici Purcelușa Peppa

Question 4 Q. Recunoaște povestea după imagine

answer choices

Fata babei și fata moșneagului de Ion Creangă Heidi - fetița munților de Johanna Spyri
Florița din codru de Ioan Slavici Fata moșului de Barbu Ștefănescu Delavrancea

Question 5 Q. Recunoaște povestea după imagine

answer choices

Florița din codru de Ioan Slavici Heidi - fetița munților de Johanna Spyri
Fetița cu chibrituri de Hans Christian Andersen Degețica de Hans Christian Andersen

Povestiți una din operele menționate anterior.

Seminarul 4

Aplicați metoda lecturii explicative a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a II-a, folosind diverse metode și tehnici de lectură.

Metode și tehnici de lectură. Sugestii metodologice pentru clasa a II-a

~ 1 ~

Tehnica Buletinul de identitate al personajului

Sarcina: Să completeze spațiile conform cerințelor:

BULETIN DE IDENTITATE

Numele _____
Vârsta _____
Adresa _____
Înălțimea _____
Culoarea ochilor _____
Culoarea părului _____
Semne distinctive _____

CARACTERISTICI

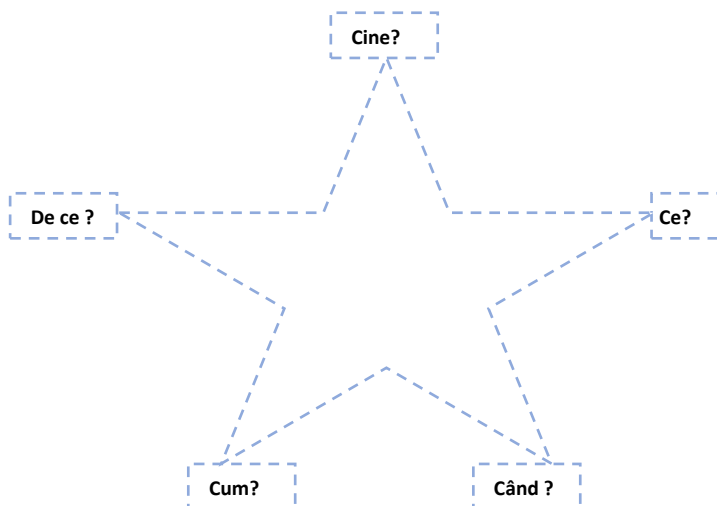
Calități: _____ Gusturi: _____

Defecte: _____ Talente: _____

~ 2 ~

Tehnica Explozia stelară

Sarcina: Formulați și apoi răspundeți la întrebări identificând pasajele din text

~ 3 ~

Metoda cadranelor

Sarcina: Completați spațiile rezervate urmând indicațiile din fiecare cadran.

I. Comentează titlul acestui.	II. Numește ideea principală a textului.
III. Exemplifică ...	IV. Explică 3 expresii artistice din text.

~ 4 ~

Tehnica Trei – Doi – Unu

Sarcina: Completați spațiile rezervate din tabel, urmând indicațiile.

3 idei importante	2 argumente	1 concluzie

Seminarul 5

Realizați lectura explicativă a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a III-a, folosind diverse metode și tehnici de lectură.

Metode și tehnici de lectură. Sugestii metodologice pentru clasa a III-a

~ 1 ~

Subiectul lecției: Textul *Cheița* după Mircea Sântimbreanu. Să înțelegem textul

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să distingă informații esențiale din textul propus folosind tehnica ideii de buzunar;
- să exprime sentimentele față de personajul principal al textului lecturat, folosind unele secvențe din text;
- să manifeste deschidere și acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- forme: individual, frontal-individual;
- metode, tehnici și procedee: tehnica idei de buzunar, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fișa cu idei.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Continuă gândul, exprimând părerea despre textul literar/personajul literar în baza povestirii lecturate.

• Personajul impresionează prin... • Am admirat...(o calitate a personajului)... • Am observat la personajul textului... • Aș vrea să am/nu am un prieten ca personajul..., deoarece... • În urma lecturii am învățat... • Textul captivează prin... • Mărturisesc că ne asemănăm prin... • Mă pune pe gânduri comportamentul personajului, pentru că...	• Sunt captivat de acțiunile personajului, fiindcă... • Textul este extraordinar, întrucât... • Textul impresionează prin... • Textul a produs impresie... asupra mea, deoarece... • Atrage atenția... • Acest text se deosebește de altele prin... • Optez pentru... • Pun preț pe... • Prefer să citesc cărți cu subiect... • Spun cu fermitate... • Sunt convins(ă) că...

~ 2 ~

Subiectul lecției: Povestea cu privighetoarea după Mihail Sadoveanu.
Interpretarea textului

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

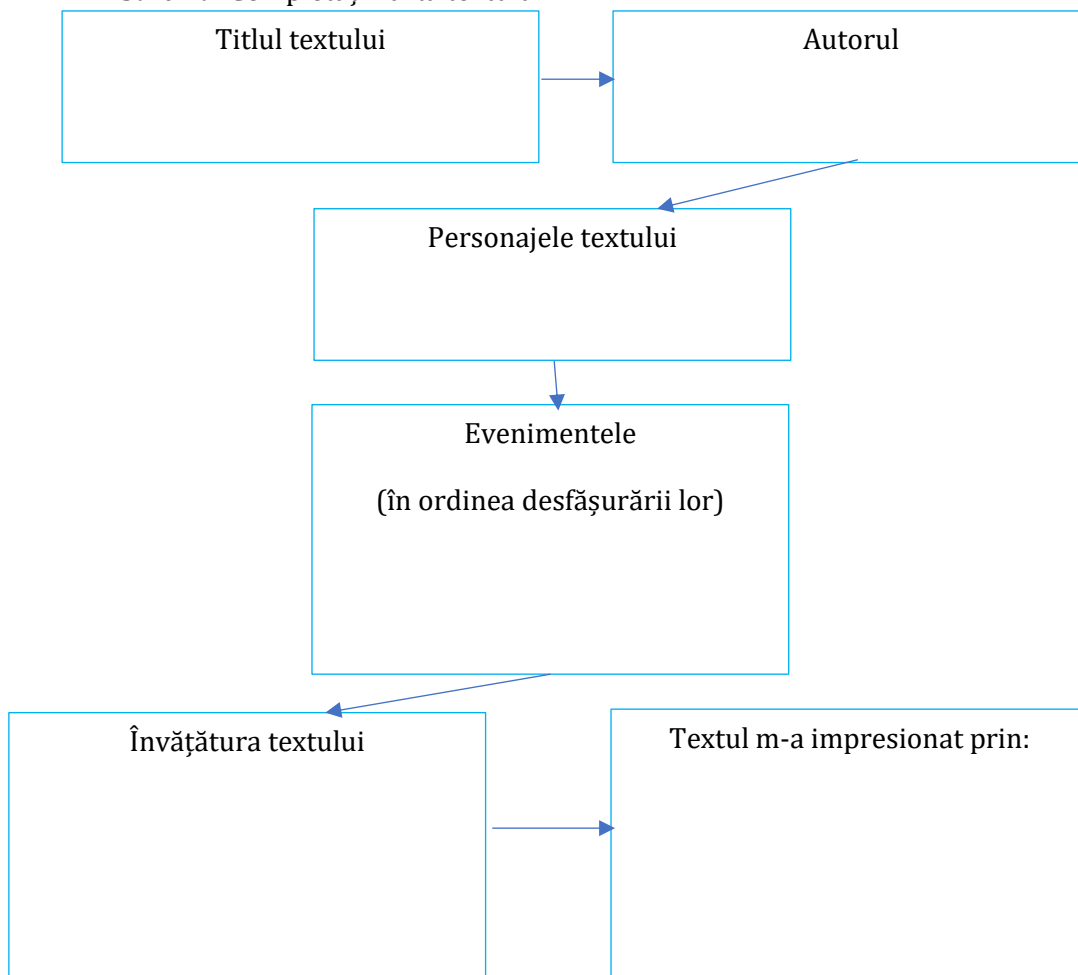
- să distingă informații solicitate din textul propus completând harta textului;
- să exprime sentimentele față de textul lecturat, folosind unele informații din text;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici și procedee: tehnica Harta textului, lectura selectivă;
- mijloace: manualul, fișa cu idei.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Completați harta textului:

~ 3 ~

Subiectul lecției: Povestea crocodilului care plângea după Vladimir Colin. Să înțelegem textul

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.
- 3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să distingă informații esențiale din textul propus oferind răspunsuri complete la întrebări;

- să exprime gândurile proprii față de cele lecturate, folosind informații din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici și procedee: metoda Lectura împotriva, lectura explicativă, problematizarea;
- mijloace: manualul, fișa cu întrebări.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Discutați în perechi următoarele situații:

1. Ce s-ar fi întâmplat dacă crocodilul nu avea să plângă?
2. Ce s-ar fi întâmplat dacă căprioara nu se apropia?
3. Ce s-ar fi întâmplat dacă crocodilul avea să fie sătul?
4. Ce s-ar fi întâmplat dacă căprioara avea să înțeleagă ce intenții are crocodilul?

~ 4 ~

Subiectul lecției: Sorin, cartea și calculatorul. Să dezlegăm tainele textului

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.
- 3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.
- 3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să distingă informații esențiale din textul propus oferind argumente pro și contra acțiunilor personajului principal;
- să exprime gândurile proprii față de comportamentul personajului literar, folosind informații din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru lectură.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici și procedee: tehnica Graficul T, lectura selectivă, problematizarea;
- mijloace: manualul, fișa cu graficul T.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Aduceți argumente *pro* și *contra* pentru acțiunile lui Sorin.

PRO

CONTRA

~ 5 ~

Subiectul lecției: Sărbătoarea frunzelor după Călin Gruia

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

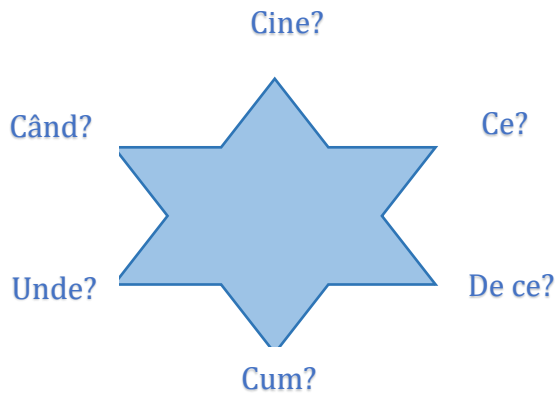
Obiectivele lecției:

- să distingă informații esențiale din textul propus formulând întrebări în baza textului lecturat;
- să exprime gândurile proprii față de mesajul textului, folosind informații din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: în perechi;
- metode, tehnici și procedee: metoda Explozia stelară, lectura selectivă;
- mijloace: manualul, fișa cu steluța și întrebări.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

~ 6 ~

Subiectul lecției: Atelierul în pădure după Peter Neagoe

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.

Obiectivele lecției:

- să identifice personajele din textul propus, specificând trăsăturile fizice și morale ale acestora;
- să exprime atitudinile proprii față de mesajul textului, folosind informații din textul lecturat;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici și procedee: Metoda cadranelor, lectura cu voce tare;
- mijloace: manualul, fișa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

<i>Titlul și autorul textului</i>	<i>Personajele</i>
<i>Despre ce se povestește?</i>	<i>Descrieți personajul principal</i>

~ 7 ~

Subiectul: Legenda Muma lui Ștefan cel Mare de Dimitrie Bolintineanu

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

- 3.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.
- 3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.
- 3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să utilizeze adecvat tehnicile de lectură corectă și expresivă, prezentând activitatea realizată;
- să distingă informații esențiale și de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici și procedee: Metoda Jurnalul dublu, lectura cu voce tare;
- mijloace: manualul, fișa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Sarcina: Comentați versurile, completând tabelul

<i>Textul</i>	<i>Comentariu</i>
<p><i>Exemplu:</i></p> <p>Un orologiu sună noaptea jumătate, La castel în poartă oare cine bate? -Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit, Eu, și de la oaste mă întorc rănit. Soarta noastră fuse crudă astă dată: Mica mea oștire fuge sfărâmată. Dar deschideți poarta...Turcii mă- ncongior...</p>	<p>Redă dialogul dintre Ștefan cel Mare și mama lui, în care se prezintă înfrângerea domnitorului într-o luptă.</p>

Subiectul: Legenda istorică *Muma lui Ștefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să utilizeze informații din text pentru realizarea sarcinilor propuse;
- să distingă informații esențiale și de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici și procedee: metoda *Diagrama Ishikawa*, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fișa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

Subiectul lecției: Pastelul *Dimineața* de Vasile Alecsandri

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

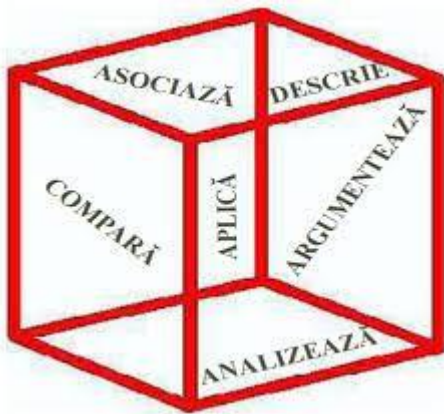
- să utilizeze informații din text pentru realizarea sarcinilor propuse;

- să distingă informații esențiale și de detaliu din textul lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru explorarea textului propus.

Strategii didactice:

- forme: individual;
- metode, tehnici și procedee: metoda *Diagrama Ishikawa*, lectura în gând;
- mijloace: manualul, fișa distributivă.

Strategii de ECD: evaluare formativă interactivă.

1. Describe

2. Compară

3. Asociază

4. Analizează

5. Aplică

6. Argumentează

1. *Describe:*

ce tablou vezi: _____;

ce culori vezi _____;

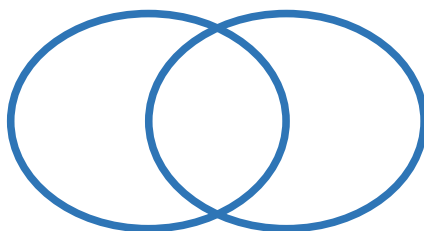
ce sunete auzi _____;

ce miroși: _____;

ce simți: _____;

2. *Compară*

Compară semnele iernii cu semnele primăverii:

3. Asociază

Găsește însușiri (din text și nu numai) pentru următoarele cuvinte:

natura _____ câmpul _____
soare _____ fumuri _____
raze _____ orizontul _____

4. Analizează

Cum arată natura dimineța?

Care sunt ființele care însuflețesc peisajul ?

5. Aplică

Creează un text în care să vorbești despre primăvara folosind expresii plastice .

6. Argumentează

Realizează un desen inspirat din textul *Dimineța* de Vasile Alecsandri. Ce culori ai să alegi: reci sau calde? De ce?

~ 10 ~

Subiectul lecției: Pastelul *Dimineța* de Vasile Alecsandri

Tipul lecției: lecția de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să răspundă corect la întrebările propuse folosind informații din textul lecturat;
- să manifeste disponibilitate și interes pentru activitățile propuse.

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: tehnica VAS (văd, aud, simt)
- Materiale didactice: manual, poster cu pașii spre succes

Strategii de ECD: EFI, EFP (P 5), evaluarea reciprocă

Produsul	Criterii de succes
P 5 Răspunsul la întrebări	1. Citesc atent și repetat întrebarea. 2. Formulez răspuns corect și deplin. 3. Ordenez cuvintele în propoziție. 4. Rostesc corect și clar.

Sarcina: Citiți textul.

Dimineata

de Vasile Alecsandri

Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură,
În curând și el apare pe-orizontul aurit,
Sorbind roua dimineții de pe câmpul înverzit.

El se-nalță de trei suliți pe cereasca mândră scară
Și cu raze vii sărută june flori de primăvară:
Dediței și viorele, brebenei și toporași,
Ce răzbat prin frunzi uscate și s-arată drăgălași.

Muncitorii pe-a lor prispă dreg uneltele de muncă,
Păsărelele-și dreg glasul prin huceagul de sub luncă,
În grădini, în câmp, pe dealuri, prin poiene și prin vii,
Ard movili buruienoase, scoțând fumuri cenușii.

Răspundeți la întrebări cu ajutorul verbelor *văd*, *aud*, *simt*, respectând criteriile de succes prezentate.

1. Ce imagini apar în timpul lecturii?
2. Dacă ne închipuim că suntem și noi pe prispă, lângă muncitori, ce am auzi?
3. Ce simțiți în timpul lecturii?

P 5 Răspunsul la întrebări

Pașii spre succes	Eu	Colegul	Învățătorul
1. Citesc atent și repetat întrebarea.			
2. Formulez răspuns corect și deplin.			
3. Ordonez cuvintele în propoziție.			
4. Rostesc corect și clar.			

~ 11 ~

Subiectul lecției: Textul *Fructul cel mai valoros* (povestea bulgară)

Tipul lecției: lecția de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să stabilească legătura dintre cuvintele propuse, identificând tematica textului propus pentru lectură;
- să manifeste deschidere și acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: tehnica *Termenii-cheie dați initial*
- Materiale didactice: PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Stabiliți legătura între cuvintele prezentate ca să descoperiți titlul și mesajul textului care urmează să-l lecturăm.

tată feciori galbeni
pungă fructe răsplată

~ 12 ~

Subiectul lecției: Textul *Muma lui Ștefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu

Tipul lecției: lecția de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

Obiectivele lecției:

- să identifice tematica textului în baza imaginii propuse;
- să manifeste deschidere și acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- Forma: individual
- Metoda: metoda Anticipări
- Materiale didactice: imaginea, fișe pentru înregistrarea datelor

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Stabiliți tematica textului folosind titlul/imaginea propusă.

Înregistrați datele pe fișa prezentată.

Titlu:					Autor:	
Locul desfășurării:	Personajele:	Evenimente:	Încheiere întâmplării:	Ce am învățat din această întâmplare?		

Lecturați textul. După lectura textului reveniți la cele înregistrate, s-au dovedit ipotezele înaintate? Da, de ce? Nu, de ce?

~ 13 ~

Subiectul lecției: Coridorul ispitei după Voltaire

Tipul lecției: Lecție mixtă

Unități de competențe:

3.2 Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă informația esențială dintr-un text citit, folosind tehnica propusă.
- să manifeste interes și toleranță față de preferințele de lectură ale colegilor.

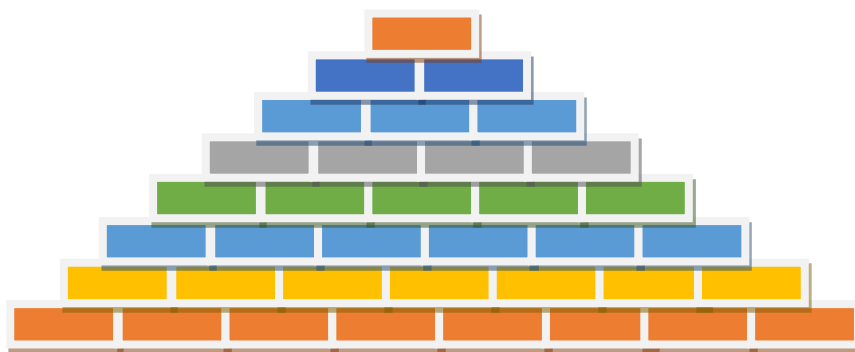
Strategii didactice:

- Forme: în perechi, frontal.
- Metode tehnici și procedee: Piramida textului
- Mijloace: fișe cu piramide

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Realizați piramida textului Coridorul ispitei de Voltaire.

1. Numele personajului principal.
2. Două cuvinte ce descriu personajul;
3. Trei cuvinte ce prezintă când și unde are loc acțiunea;
4. Patru cuvinte ce expun problema;
5. Cinci cuvinte ce descriu primul eveniment;
6. Șase cuvinte ce descriu al doilea eveniment;
7. Șapte cuvinte ce descriu al treilea eveniment;
8. Opt cuvinte ce prezintă soluția – modul în care a fost rezolvată problema.

După completarea piramidei în baza textului lecturat se propune să târgul piramidelor.

Fiecare pereche prezintă *Piramida textului citit*, ca să-i convingă pe colegi să o cumpere anume pe a lor. După ce au ascultat ofertele colegilor, elevii îi dau cardul bancar colegului a cărui *Piramida* vor s-o procure. Își argumentează alegerea după următorul model:

- *Mi-a atras atenția...;*
- *Este interesant modul în care ...;*
- *M-a captivat textul...;*
- *Importanța textului literar se remarcă prin ...;*

Dacă sunt mai mulți cumpărători ai aceluiași produs, Piramidele se multiplică.

~ 14 ~

Subiectul lecției: Textul *Cheița* după Mircea Sântimbreanu

Tipul lecției: lecția de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să extragă informații din textul literar citit respectând cerințele înaintate;
- să manifeste interes și toleranță față de partenerii de dialog.

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: metoda Cadranelor
- Materiale didactice: manual, fișa cu cadranele

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completați spațiile rezervate respectând cerințele.

I.

Comentează titlul textului *Cheița*.

II.

Identifică mesajul principal al textului.

III.

Oferă un sfat personajului de bază.

IV.

Explicațiile următoarelor expresii:

sărea în sus
n-avea habar
a luat la rând
zbura ca o nălucă

~ 15 ~

Subiectul lecției: Textul *Racul, broasca și știuca* de Alexandru Donici

Tipul lecției: lecția mixtă

Unități de competențe:

3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.

Obiectivele lecției:

- să recunoască personajele textului literar folosind descrierea propusă;
- să manifeste curiozitate pentru activități de explorare.

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: conversație
- Materiale didactice: fișe cu descriere, PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Recunoașteți personajele textului după descriere.

Știuca

- E animal răpitor. Are corpul alungit, relativ gros și turtit. Gura mare ascunde niște dinți puternici.

Rac

- Are cinci perechi de picioare. Perechea din față i s-a transformat în clești puternici. Antenele îl ajută la pipăit și la mirosit.

Broasca

- Trăiește atât în apă, cât și pe uscat. Nu are coadă. Picioarele de dinapoi sunt mai lungi. Gura îi este largă, iar ochii – bulbucați.

~ 16 ~

Subiectul lecției: Textul *Racul, broasca și știuca* de Alexandru Donici

Tipul lecției: lecția mixtă

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să ordoneze corect cuvintele ca să obțină proverbe;

- să identifice mesajul textului citit folosind proverbele descoperite;
- să manifeste curiozitate pentru activități de explorare.

Strategii didactice:

- Forma: frontal, individual
- Metoda: conversație
- Materiale didactice: manual, PPT

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Ordonăți cuvintele ca să obțineți proverbele.

- ▶ uniți, devin, slabi, sunt, dacă, puternici, Cei.
- ▶ muncește, agonisește, hrană, Cine.
- ▶ înseamnă, iar, înfrângere, Unirea, putere, dezbinarea, semnifică.

Contrapuneți rezultatele obținute:

- Cei slabi dacă sunt uniți devin puternici.
- Cine muncește hrană agonisește.
- Unirea semnifică putere, iar dezbinarea înseamnă înfrangere.

Care din aceste proverbe corespunde moralei acestei fabule? De ce?

Seminarul 6

Realizați lectura explicativă a textelor din manualul de Limbă și literatură română pentru clasa a IV-a, folosind diverse metode și tehnici de lectură.

Metode și tehnici de lectură.

Sugestii metodologice pentru clasa a IV-a

~ 1 ~

Subiectul lecției: Rege între filosofi după Nicolae Dabija

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

Obiectivele lecției:

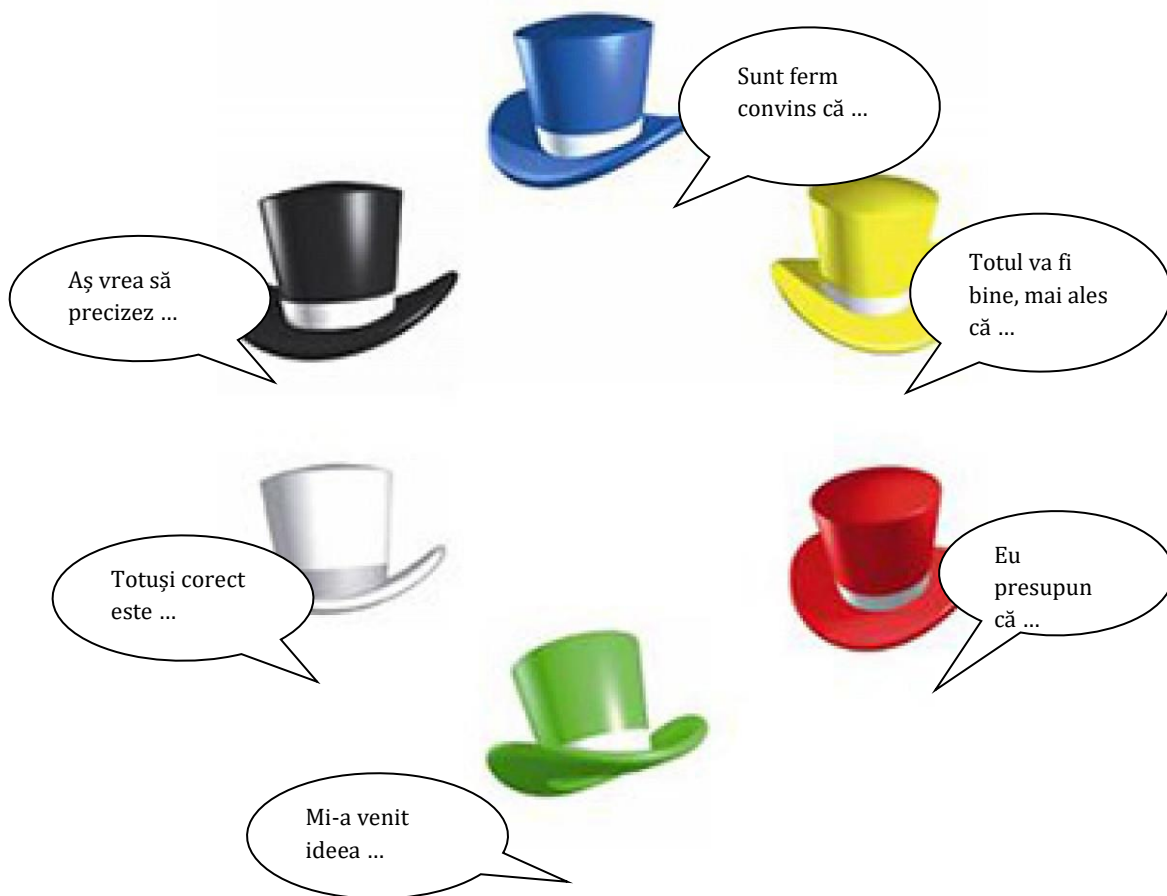
- să formuleze ideile principale ale textului pornind de la repere propuse;
- să-și exprime atitudinea față de cele citite.

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: Pălăriile gânditoare
- Materiale didactice: manual, pălării, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Exprimați-vă impresia despre acest text, pornind de la reperele date:

~ 2 ~

Subiectul lecției Textul *Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii* după Ion Druță.
(fragment din nuvela *Horodiște*)

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să extragă informațiile esențiale din textul citit, completând corespunzător fiecare spațiu rezervat;

Strategii didactice:

- Forma: individual
- Metoda: metoda cadranelor
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completați spațiile rezervate urmând indicațiile din fiecare cadran.

I. Comentează titlul acestui fragment din nuvela Horodiște.	II. Numește ideea principală a textului.
III. Dă exemplu de proverbe despre carte.	IV. Găsește sinonime pentru cuvintele selectate din text: adevăr _____ scade _____ clipă _____ omenească _____

~ 3 ~

Subiectul lecției Textul *Coridorul ispitei* după Voltaire

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

Obiectivele lecției:

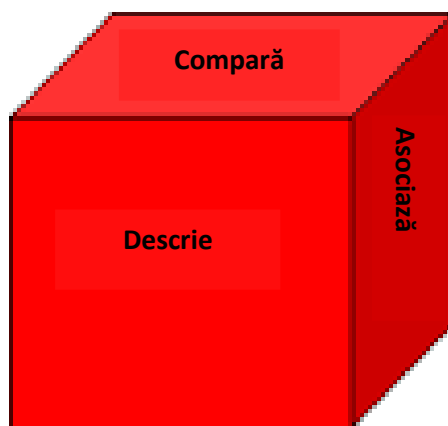
- să caracterizeze personajele din textul propus, accentuând trăsăturile morale.

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: exercițiu, tehnica Cubul
- Materiale didactice: manual, cub

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Realizați lucrul cu textul în baza sarcinilor propuse pe fiecare față a cubului.

Descrie

Imaginați-vă că vă aflați în palatul regelui.

- Ce personaje vedeți?

- Cum vedeți coridorul?
- Ce sunete auziți?

Compară

Compară comportamentul tău cu cel al hoșilor. Cum ai fi procedat tu trecând prin coridorul întunecos?

Asociază

Găsiți însușiri următoarelor cuvinte:

Vestit -

Înșelat -

Sprinten -

Analizează

Analizați faptele tuturor participanților la concurs. Ce ar fi putut păți regele?

Argumentează

Este sau nu este vinovat regele pentru că a înșirat comorile pe coridor? De ce?

Aplică

Puneți în scenă textul „Coridorul ispitei”.

~ 4 ~

Subiectul lecției Luceferii după Vitalie Buzuleanu

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

Obiectivele lecției:

- să răspundă la întrebări propuse identificând pasajele corespunzătoare din text;

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: Tehnica RAI
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Formulați întrebări în baza textului și adresați-le colegilor.

De exemplu:

- Cum se numește textul lecturat?
- Cine este autorul?
- Ce activitate comună a apropiat cele două personalități?
- Cum înțelegeți titlul textului?
- Cum sunt descrise portretele fizice a celor două personaje?

- De ce crezi că Ion Creangă s-a simțit singur-singurel după pierderea prietenului?
- Ce sentimente ți-a trezit textul studiat?

~ 5 ~

Subiectul lecției Textul *La săniuș* după Ion Agârbiceanu

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să formuleze întrebări, răspunsuri și idei în baza textului propus, înregistrându-le în tabel;

Strategii didactice:

- Forma: în perechi
- Metoda: tehnica Jurnalul triplu
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completați spațiile rezervate din tabel, urmând indicațiile.

5 întrebări	5 răspunsuri	o idee comună
La cât timp de la Crăciun iarna a stăpânit lumea? Cum au numit bătrânii stratul gros de zăpadă? Cât timp durează acțiunea în text? Acțiunea se desfășoară în trecutul apropiat sau în trecutul îndepărtat? Ce sentimente și stări sufletești vă trezește textul?	Iarna a stăpânit lumea numai la o săptămână de la Crăciun. Stratul gros de zăpadă a fost numit cojoc gros. Acțiunea în text durează câteva zile. Acțiunea din text se desfășoară în trecutul apropiat. Textul studiat îmi trezește sentimente de bucurie, fericire și de frumusețea naturii.	Fenomenul iernii înzestrat de clinchetul zglobiu al copiilor.

~ 6 ~

Subiectul lecției *Casa părintească* de Spiridon Vangheli

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

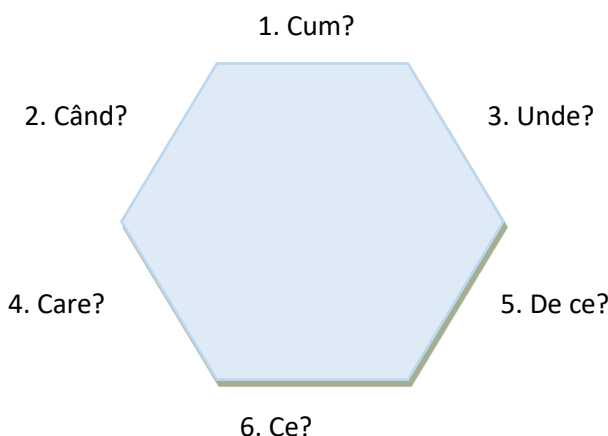
Obiectivele lecției:

- să răspundă la întrebări propuse identificând fragmentele corespunzătoare din text;

Strategii didactice:

Forma: frontal
Metoda: lectura explicativă
Materiale didactice: manual, poster
Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Formulați întrebările în baza textului conform indicațiilor de pe laturile hexagonului.

1. Cum a procedat tatăl băiatului pentru a-i salva viața?
2. Când se desfășoară acțiunea?
3. Unde l-a dus tata pe Sandu?
4. Care este cea mai grea boală din lume?
5. De ce a fost nevoit Sandu să-și părăsească casa părintească?
6. Ce sentimente presupui că a trăit mama așteptându-și fiul?

~ 7 ~

Subiectul lecției Textul *La scăldat* după Ion Creangă

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

Obiectivele lecției:

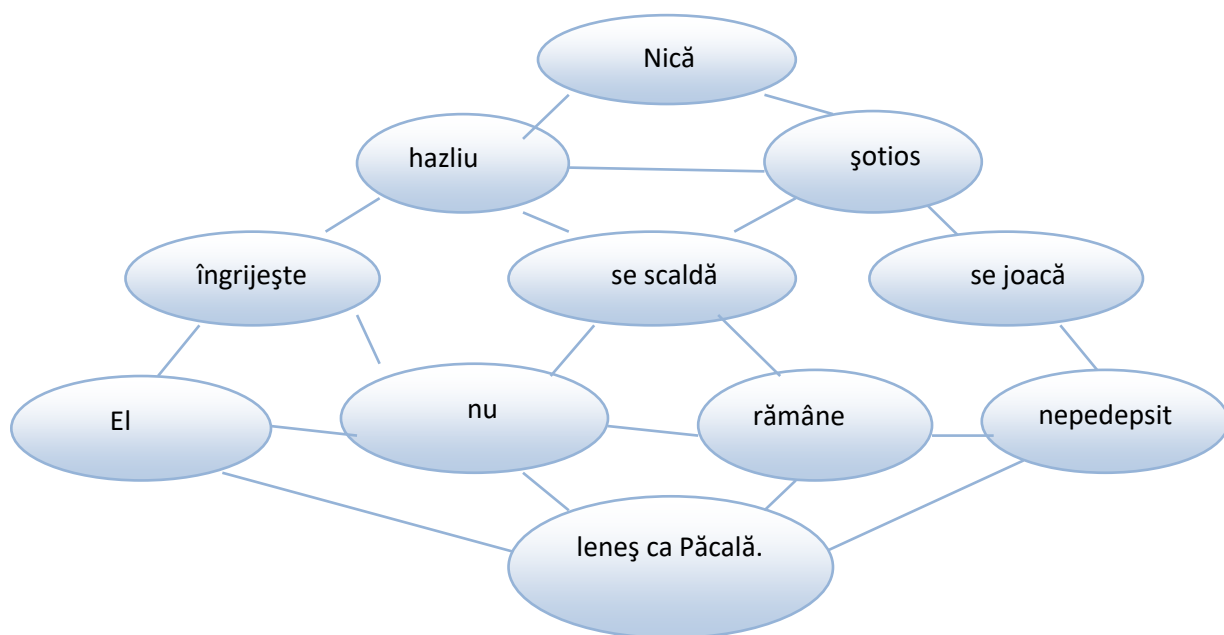
- să caracterizeze personajul din textul dat, evidențiind calitățile morale și fizice;

Strategii didactice:

- Forma: în grup
- Metoda: exercițiu, tehnica Diamantul
- Materiale didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Să completeze spațiile conform regulilor: 1 substantiv, 2 adjective, 3 verbe, 1 propoziție din 4 cuvinte, 1 cuvânt/expresie generalizator (are).

~ 8 ~

Subiectul lecției: Textul *Oastea țării* de Ștefan Tudor. Tema – titlul – ideea principală. Versificația.

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

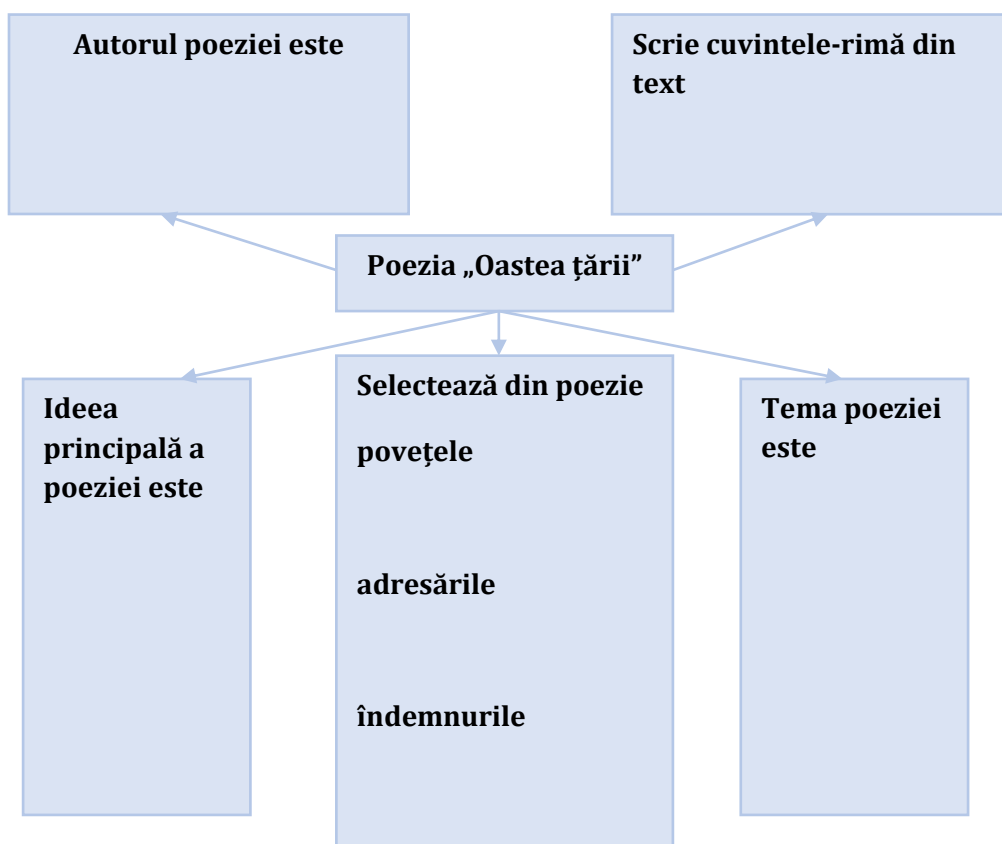
- să extragă informațiile solicitate din textul citit, completând fiecare spațiu rezervat;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual
- Metode și procedee: Harta lecturii
- Mijloace didactice: manual, poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completați spațiile rezervate, respectând cerințele propuse.

~ 9 ~

Subiectul lecției: Textul *Oastea țării* de Ștefan Tudor. Atelier de lectură. Automatizarea tehnicii lecturii cu voce și în gând.

Tipul lecției: de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

Obiectivele lecției:

- să lectureze în gând și cu voce poezia propusă, respectând calitățile lecturii;
- să manifeste conduită autonomă în situații de comunicare învățate.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode și procedee : citirea în gând, citirea-spectacol
- Mijloace didactice: manual

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Lecturați în gând poezia *Oastea țării* de Ștefan Tudor.

Citirea-spectacol: Elevul care citește poezia cu voce vine în fața clasei, citește cât poate de corect și cu intonație poezia propusă. La sfârșit face o plecăciune către „spectatori”, iar aceștia îl aplaudă.

~ 10 ~

Subiectul lecției: Textul *Cuvintele* de Ștefan Tudor. Versificația: poezia.

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.4. Recunoașterea unor specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.

Obiectivele lecției:

- să recunoască specia literară a textului propus, stabilind unele trăsături specifice;
- să manifeste atenție și toleranță față de partenerii de dialog în diferite situații de comunicare.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: în perechi, frontal
- Metode și procedee: exercițiul lacunar
- Mijloace didactice: manual

Strategii de ECD: EFI, autoevaluare

Sarcina: Stabiliți specia literară a textului citit, completând propoziții lacunare.

- Textul literar are _____ strofe.
- Fiecare strofă are _____ versuri.
- Cuvintele-rimă sunt:

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

..... -

- Textul literar lecturat este _____.

Subiectul lecției: Textul Cuvintele de Ștefan Tudor

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să analizeze semnificația contextuală a cuvintelor propuse, argumentând alegerea efectuată;
- să manifeste curiozitate pentru activitățile propuse.

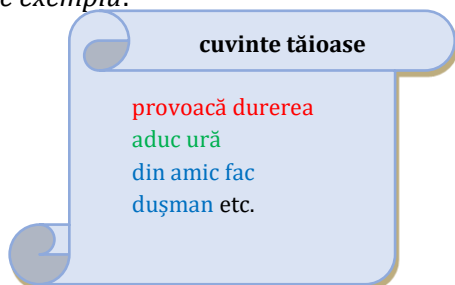
Strategii didactice:

- Forme de organizare: în grup, frontal
- Metode și procedee: Tehnica *Masa rotundă*
- Mijloace didactice: fișe distributive, pixuri-carioci de diferite culori

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Se propune să explice semnificația contextuală a expresiilor: *cuvinte dulci, cuvinte tăioase*, folosind tehnica *Masa rotundă*. Pe o coală de hârtie este scrisă una din expresiile propuse. un membru al grupului notează o idee pe hârtie și o transmite colegului din stânga ș.a.m.d. Fiecare elev scrie ideea lui cu o altă culoare și doar hârtia circulă. La final grupul analizează ideile și prezintă pe cele mai reprezentative.

De exemplu:

Propuneți câte cinci exemple de cuvinte dulci și cele tăioase. Care le folosiți în comunicare? De ce?

Subiectul lecției: Textul Toamna țesătoare de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să răspundă corect la întrebări în baza textului lecturat;
- să manifeste curiozitate pentru activitățile propuse.

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode și procedee: Tehnica *R.A.I.* (*răspunde, aruncă, interoghează*)
- Mijloace didactice: fișe cu întrebări mototolite, formând o sferă

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Elevii primesc câte o foaie pe care formulează întrebări în baza poeziei *Toamna țesătoare* de Vasile Alecsandri.

De exemplu:

- Ce semne ale toamnei sunt descrise în poezie?
- Ce sentimente îți trezește această poezie?
- Ce emoții ai trăit pe parcursul lecturii poeziei? Argumentează.
- Cum înțelegi sensul expresiei *lanuri și văi cuprinse*?
- Care sunt însușirile toamnei descrise în poezie? etc.

Activități de postevaluare: Puteți să vă considerați harnici ai toamnei. De ce?

~ 13 ~

Subiectul lecției: Textul *Toamna țesătoare* de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să completeze schema propusă, urmând indicațiile oferite;
- să manifeste conduita autonomă în situații de comunicare (învățate sau spontane).

Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode și procedee: Tehnica *Clustering*
- Mijloace didactice: poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Selectați din poezie cuvintele ce fac parte din câmpul lexical al termenului *toamna*.

Enumerați acțiunile toamnei.

~ 14 ~

Subiectul lecției: Textul *Oaspeții primăverii* de Vasile Alecsandri. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul. Tablourile naturii descrise

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să selecteze din textul propus informația esențială;
- să colaboreze cu colegii pentru realizarea sarcinii propuse;
- să manifeste conduita autonomă în situații de comunicare (învățate sau spontane).

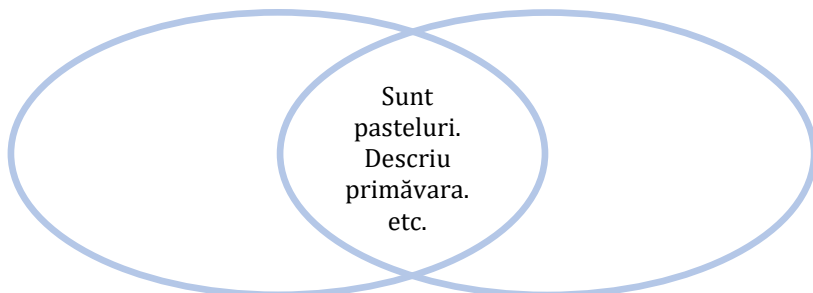
Strategii didactice:

- Forme de organizare: individual, frontal
- Metode și procedee: Diagrama Venn-Euler
- Mijloace didactice: poster

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Ascultați înregistrările ale pastelurilor lui Vasile Alecsandri *Oaspeții primăverii* și *Dimineața*, studiat în clasa a III-a.

Stabiliți deosebirea și asemănările dintre ele, incluzându-le în diagrama Venn-Euler.

Închideți ochii și imaginați-vă ce culoare le-ați sugera conținutului pastelului *Oaspeții primăverii* de Vasile Alecsandri.

Seminarul 7

Selectați datele biografice ale scriitorilor reprezentați în imagini și adaptați-le pentru elevii claselor primare.

Realizați un proiect în grup cu genericul *Jurnal literar*, respectând structura:

Cartea – izvorul cunoștințelor

Recomandări pentru o lectură eficientă

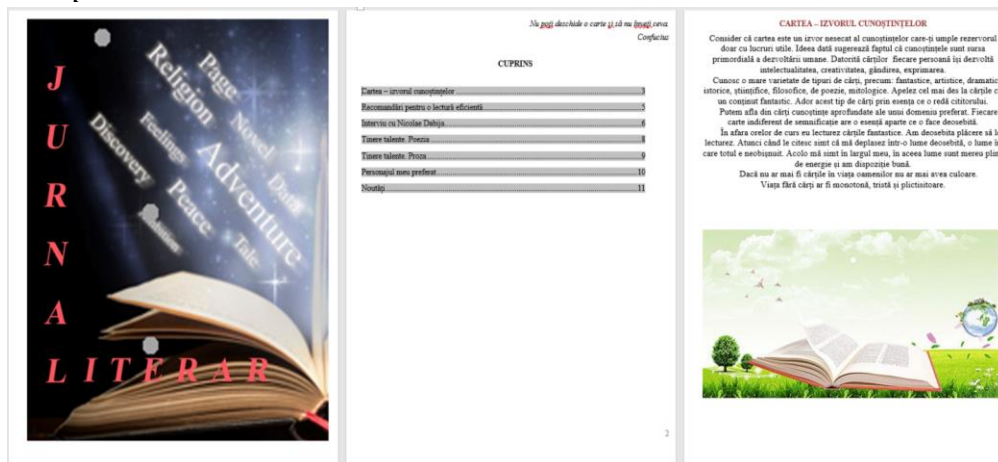
Interviu cu ... (unul din scriitori)

Tinere talente. Poezia

Tinere talente. Proza

Personajul meu preferat

Noutăți Exemplu:

Seminarul 8

Realizați lectura explicativă a textelor nonliterare, folosind tehnici variate.

Tehnici de lectură.

Sugestii metodologice pentru texte nonliterare

~ 1 ~

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional. Biletul

Tipul lecției: formarea capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.7. Utilizarea vocabularului din textul literar/nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală și scrisă.

Obiectivele lecției:

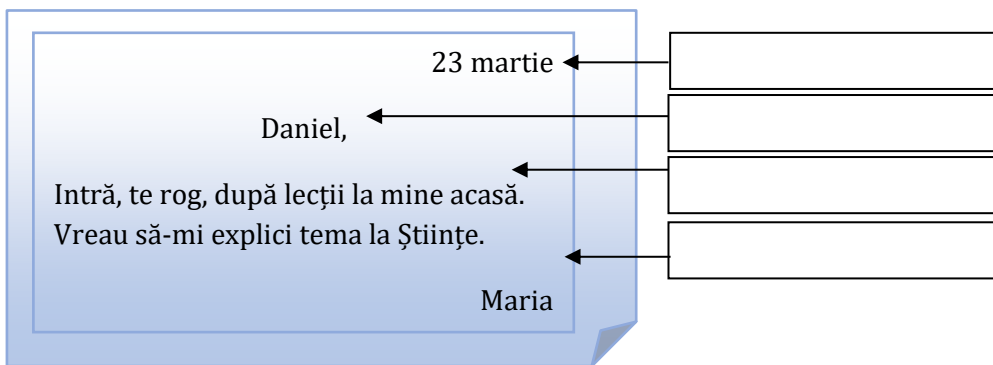
- să identifice corect părțile componente ale biletului, în baza situației propuse;
- să producă un text nonliterar funcțional în baza reperelor propuse, respectând cerințele de redactare;
- să manifeste deschidere și acceptare a altor idei.

Strategii didactice:

- Forme: *individual*
- Metode: *exercițiul lacunar, studiul de caz*
- Mijloace: *fișă distributivă*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Identificați părțile componente ale biletului.

Redactați un bilet de informare/mulțumire/solicitare adresat prietenilor, părinților, bunicilor.

~ 2 ~

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional. Felicitarea

Tipul lecției: formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor

Etapele lecției: consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel productiv

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă informațiile solicitate, în baza situației propuse;
- să transcrie unul din texte nonliterare funcționale (felicitarea), respectând cerințele înaintate;
- să manifeste interes pentru valorile și opiniile altor persoane.

Strategii didactice:

- Forme: *în perechi*
- Metode: *completarea de tabele*
- Mijloace: *fișă distributivă*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Completează spațiile libere ale tabelului.

Evenimentul	Conținutul felicitării	Persoana cărei se adresează felicitarea
	<p>Dragă _____,</p> <p>Mă bucur nespus de mult pentru succesele tale în cadrul concursului _____.</p> <p>Felicitări pentru premiul obținut!</p> <p>Cu _____,</p>	

	<p>Cu prilejul zilei tale de naștere, îți urez multă sănătate și noroc în toate. La mulți ani! Cu prietenie, al tău,</p>	
	<p>Fie ca sfânta sărbătoare a Învierii Domnului să Vă aducă cele patru taine divine: încredere, lumină, iubire, speranță. Un Paște fericit! Cu respect, al Dvs. _____, Daniel Ciobanu</p>	
	<p>Dragă _____, Această minunată zi de primăvară să lumineze inima ta, să-ți umple sufletul de căldură, să-ți facă viața plină de bucurii. La mulți ani!</p> <p>_____, _____</p>	

Activități de postevaluare: Transcrie textul unei din felicitări și ilustreaz-o.

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional. Afișul

Tipul lecției: formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor

Etapă lecției: consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel productiv

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă părțile componente ale unui afiș în baza situațiilor propuse;
- să elaboreze un afiș corespunzător evenimentului solicitat, respectând cerințele înaintate;
- să organizeze, împreună cu colegii, o expoziție de afișe realizate;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

- Forme: *individual, frontal*
- Metode: *exercițiu, freewriting*
- Mijloace: *fișe distributive, fișe demonstrative*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Selectați elementele componente ale unui afiș trasând corespondențe.

Locul organizării evenimentului

Data când are loc evenimentul

Textul

Participanții

Sloganul

Sarcina: Realizează un desen și redactează textul corespunzător unui afiș prin care să anunți expoziție de carte/cărți în incinta Bibliotecii pentru copii „Ion Creangă” din Chișinău.

Organizați, împreună cu colegii, o expoziție cu afișe realizate.

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional. Anunțul

Tipul lecției: formarea capacităților de aplicare a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

Obiectivele lecției:

- să distingă informațiile solicitate dintr-un anunț în baza situațiilor propuse;
- să elaboreze un anunț corespunzător evenimentului solicitat, respectând cerințele de redactare;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

- Forme: *individual, frontal*
- Metode: *exercițiu*
- Mijloace: *fișe distributive*

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: Distingeți informațiile solicitate din anunțul propus:

Completați pe baza textului anunțului:

- *Despre ce eveniment este vorba?*

- *Câte lucrări pot fi prezentate?*

- *Unde are loc colectarea lucrărilor?*

- *Când se primesc lucrările pentru concurs?*

- Cum puteți contacta organizatorii concursului?

Sarcina: Elaborați un anunț prin care să comunicați că doriți să organizați Campania de salubritate „Salvăm Pământul” cu ocazia Zilei Pământului.

~ 5 ~

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional. Scurte mesaje scrise electronice

Tipul lecției: formarea capacităților de înțelegere a cunoștințelor

Unități de competențe:

4.3. Producerea textelor literare/funcționale, cu sau fără repere.

4.4. Exprimarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei.

Obiectivele lecției:

- să formuleze un scurt mesaj scris electronic (sms) respectând cerințele de redactare;
- să manifeste creativitate în domeniile de interes.

Strategii didactice:

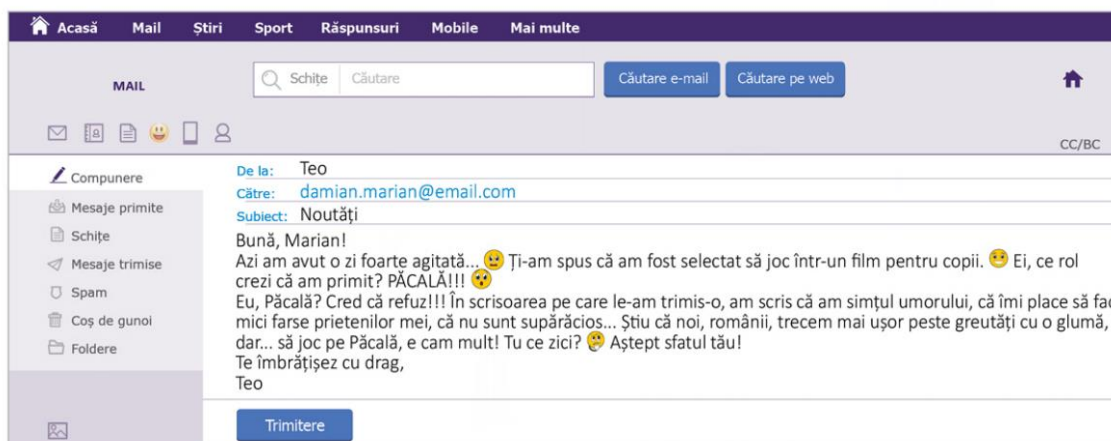
- Forme: în perechi
- Metode: lucrare practică, tehnica Alege floare
- Mijloace: un dispozitiv electronic conectat la rețeaua mobilă/Internet

Strategii de ECD: EFI

Sarcina: În spațiul din stânga redactează un SMS pe care ai putea transmite părinților, în cel din dreapta răspunsul la mesaj:

Sarcina: Observă imaginea și răspunde la întrebări:

- În ce mod este transmis mesajul scris, de mai sus?
- Cine este expeditorul mesajului?
- Cine este destinatarul?
- Care este subiectul mesajului?
- Ce rol au simbolurile adăugate în text?

~ 6 ~

Subiectul lecției: Textul nonliterar funcțional

Tipul lecției: mixtă

Unități de competențe:

4.3. Producerea textelor literare/funcționale, cu sau fără repere.

Obiectivele lecției:

- să compună un text nonliterar funcțional, explicând scrierea în baza reperelor propuse;

Strategii didactice:

- Forma: frontal
- Metoda: jocul didactic
- Materiale didactice: imagini, poster, creioane colorate, carioci, clei.

Sarcina didactică: creați un afiș în baza reperelor propuse.

Regulile jocului: Elevilor li se repartizează imagini și postere pentru crearea unui afiș.

Elemente de joc: aplauze, fișe.

Desfășurarea jocului. Elevii vor îndeplini sarcina în liniște. La sfârșit vor prezenta produsul final, argumentând de fiecare dată regulile respectate.

Sarcina: Ajutați-l pe iepurașul Pufi să creeze un afiș cu privire la lansare de carte în baza imaginilor propuse:

Vă amintesc că afișul trebuie să conțină:
mesajul sub forma unui text scurt; ziua;
locul; ora desfășurării evenimentului

Complicarea jocului: Propuneți conținutul afișului privitor la evenimentul Ziua Internațională a Copiilor.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. Aspecte de evaluare a competenței de receptare a textelor literare și nonliterare

<i>Curs</i>	<i>Seminar</i>	<i>Produce preconizate pentru studiu individual</i>
Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențe de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură.	Metode, procedee și tehnici de evaluare a competenței de receptare a textului literar din perspectiva ECD	Comunicări orale. Sarcini de învățare
	Metode, procedee și tehnici de evaluare a competenței de receptare a textului nonliterar din perspectiva ECD	Comunicări orale Sarcini de învățare

3.1. Evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențele de lectură. Aspecte teoretice vizând evaluarea competențelor de lectură

Curriculumul disciplinar, alături de alte produse curriculare la disciplină, reprezintă un document proiectiv și reglator, care consemnează oferta educațională obligatorie a unei anumite discipline pe parcursul școlar determinat.

Structura acestui document include următoarele elemente:

- Competențele specifice disciplinei
- Administrarea disciplinei
- Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut
- Unitățile de învățare care includ sisteme de unități de competențe:
 - structurate pe unități de conținut și însoțite prin activități de învățare și produse școlare recomandate;
 - sintetizate la finele fiecăreia dintre clase.

Competențele specifice, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor primare [6, p. 16]

Sistemele de unități de competențe proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemelor de unități de competențe proiectate pentru unitatea de învățare dată. Respectiv, se vizează realizarea competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/transdisciplinare.

Unitățile de conținut includ liste de termeni specifici disciplinei: cuvinte/sintagme care trebuie să intre în vocabularul activ al elevului la finalizarea respectivei unități de învățare [6, p. 16].

Activitățile de învățare și produsele școlare recomandate prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare/dezvoltare și evaluare în cadrul unității respective de învățare. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea să valorifice această listă în mod personalizat la nivelul proiectării și realizării lecțiilor, dar și să o completeze în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

În continuare sunt prezentate prevederile curriculare care permit să urmărim evoluția finalităților proiectate de curriculumul național pentru învățământul primar privind competențe de lectură.

Competența specifică 3 Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă este „construită” din următoarele unități de competențe:

Clasa I

3.1. Citirea corectă și conștientă a silabelor, cuvintelor și propozițiilor scrise cu litere de tipar sau de mână.

3.2. Citirea corectă, cursivă, fluentă a unui text literar/nonliterar.

3.3. Raportarea argumentată a imaginilor la textul citit.

3.4. Reproducerea poeziilor propuse și a celor alese la dorință.

3.5. Reproducerea ghidată a unui fragment dintr-un text literar [6, p.20].

Clasa a II-a

3.1. Utilizarea tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.

3.3. Recitarea poeziilor propuse și a celor selectate în mod independent.

3.4. Identificarea trăsăturilor fizice și morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.

3.6. Relatarea selectivă a textelor citite, conform fragmentelor indicate sau ilustrate [6, p.29].

Clasa a III-a:

3.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Recunoașterea modului de expunere utilizat într-un text literar și a speciilor literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.

3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.

3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.

3.6. Povestirea unui text literar citit după un plan simplu de idei.

3.7. Utilizarea vocabularului din textul literar/nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală și scrisă.

3.8. Identificarea mijloacelor artistice în textul citit [6, p.38].

Clasa a IV-a:

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

3.4. Recunoașterea unor specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.

3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

3.6. Povestirea unui text literar sau informativ după un plan simplu de idei [6, p.46].

Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar prezintă profilul elevului care receptează texte literare și nonliterare

Elevul care receptează textele literare și nonliterare:

Clasa I. Citește corect și conștient silabele, cuvintele și propozițiile, scrise cu litere de tipar sau de mână; citește corect, cursiv, fluent un text literar/nonliterar; raportează argumentat imaginile la textul citit; reproduce poeziile propuse și cele alese la dorință; reproduce ghidat un fragment din textul literar [8, p. 32].

Clasa a II-a. Utilizează tehnici de lectură corectă, conștientă și fluidă; distinge informații esențiale dintr-un text citit; recită poezii propuse și cele selectate în mod independent; identifică trăsăturile fizice și morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit; exprimă în cuvinte proprii ideile și atitudinile față de textul citit și față de personajele textului; povestește selectiv textele citite conform fragmentelor indicate sau ilustrate.

Clasa a III-a. Utilizează adecvat tehnici de lectură corectă, conștientă și fluidă; distinge informațiile esențiale și de detaliu dintr-un text citit; recunoaște modul de expunere utilizat într-un text literar; recunoaște speciile literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice; desprinde unele trăsături fizice și morale ale personajelor dintr-un text literar citit; își exprimă, gândurile, emoțiile și sentimentele față de mesajul textelor citite sau a unor secvențe textuale; povestește texte literare citite după un plan simplu de idei; utilizează vocabularul din textul literar/nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală și scrisă; identifică în textul citit mijloacele artistice.

Clasa a IV-a. Utilizează eficient tehnici de lectură corectă, conștientă și fluidă; extrage informațiile esențiale și de detaliu dintr-un text citit; formulează ideile principale ale unui text narativ; recunoaște unele specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice; caracterizează personajele dintr-un text literar după algoritmul propus; povestește un text literar sau informativ după un plan simplu de idei [8, p. 33].

În citirea textelor literare simpla exersare a actului cititului nu poate asigura însușirea capacității elevilor de a se orienta într-un text, dacă nu se are în vedere, în același timp, înțelegerea mesajului unei creații literare, științifice sau de altă natură, înțelegere realizată pe baza analizei multiple a textului. Nu este nevoie să fie folosite toate componentele unei metode ci, mult mai eficient ar fi dacă învățătorul ar recurge doar la acelea care ar conduce la înțelegerea deplină a mesajului. Prin aplicarea lecturii explicative învățătorul va asigura însușirea de către elevi a valorilor multiple ale mesajului unui text, precum și capacitatea acestora de a se orienta cu ușurință în textul citit.

Cercetătoarea Maria Hadârcă menționează că principalele metode de evaluare, al căror potențial formativ susține cu adevărat autenticitatea instruirii și individualizarea actului educațional, prin sprijinul acordat elevului în procesul său de formare-dezvoltare, sunt: observarea activității de lectură, dialogul euristic în baza textului lecturat, analiza și comentariul de text, investigația, portofoliul etc.

Tehnicile de măsurare și apreciere a competenței de lectură, care pot fi aplicate din perspectiva evaluării autentice, sunt, la rândul lor, multiple și diferite: observația, discuția, itinerarul de lectură, dezbateră, proiectul, studiul de caz, autoevaluarea etc., aplicarea acestei diversități de mijloace sporește autenticitatea, veridicitatea și fidelitatea aprecierii [40].

Conform Codului Educației al Republicii Moldova, Art. 16 (5), evaluarea rezultatelor învățării în clasele primare este criterială și se efectuează prin descriptori.

Obiectul evaluării în școala primară îl constituie rezultatele școlare individuale ale copilului.

Spectrul rezultatelor vizate este determinat de finalitățile stipulate în curricula disciplinelor [6, p. 203].

Produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții [8, p. 9].

O competență/ unitate de competență poate fi evaluată prin diferite produse, și invers: același produs poate permite evaluarea diferitor unități de competențe. Acest fapt oferă libertate fiecărui cadru didactic în alegerea produselor în conformitate cu posibilitățile, condițiile și resursele disponibile [8, p. 9].

SARCINI PENTRU SEMINARE

Seminar 9

1. Construiți un tabel sinoptic care reflectă evoluția unităților de conținut din perspectiva dezvoltării competențelor de lectură.

2. Studiați Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV (2019) și selectați produse școlare prin care poate fi evaluată competența de receptare a textului literar la nivelul primar de învățământ.
3. Identificați produsele școlare și, respectiv, criteriile de succes pentru următoarele activități.

~ 1 ~

Subiectul lecției: Ascultare activă. Evaluarea sumativă orală

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor

Unități de competențe:

- 1.5. Aplicarea regulilor de ascultare activă în situații noi de comunicare.
- 2.5. Prezentarea unor informații selectate din cărțile citite sau audiate.
- 3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.
- 6.2. Aplicare adecvată a unor tehnici/strategii de lucru cu textul/cu cartea.
- 6.3. Prezentarea orală a unor cărți citite independent.

Obiectivele lecției:

- să folosească reguli de ascultare activă în cadrul activităților propuse;
- să determine informații esențiale din textul audiat;
- să prezinte mesajul textului propus, folosind informații audiate;
- să identifice personajele din textul audiat, specificând caracteristicile acestora;
- să formuleze idei principale ale textului audiat;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activității proprii.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual, frontal-individual;
- metode și procedee: ascultarea activă, descrierea, povestirea;
- mijloace didactice: fișier electronic audio, carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P__, P__, P__); autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

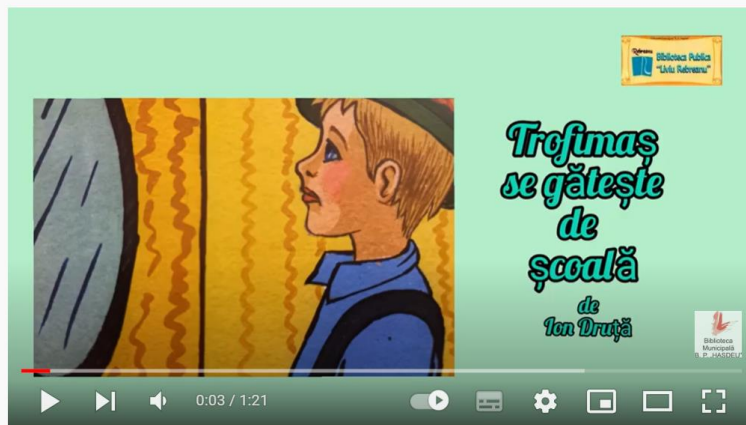
Se prezintă postere cu informația

Produsul școlar	Pașii spre succes

2. Pentru audiere se propune înregistrarea fragmentului din textul:

<https://www.youtube.com/watch?v=nzs5mIeFjbo>

Trofimaș se gătește de școală de Ion Druță

Trofimaș se gătește de școală de Ion Druță

1. Elevii selectează carduri cu următorul conținut

Card 1

1. Ascultă atent textul.
2. Numește titlul și autorul textului audiat.
3. Identifică personajele textului.
4. Formulează ideea principală.
5. Relatează despre cele audiate.

Card 2

1. Ascultă atent textul.
2. Numește titlul și autorul textului audiat.
3. Descrie personajul principal.
4. Spune părerea despre text.
5. Relatează despre cele audiate.

Card 3

1. Ascultă atent textul.
2. Numește titlul și autorul textului audiat.
3. Intitulează altfel textul.
4. Spune părerea despre ideea transmisă de textul audiat.
5. Relatează despre cele audiate.

Card 4

1. Ascultă atent textul.
2. Numește titlul și autorul textului audiat.
3. Determină locul și timpul acțiunii.
4. Explică tema textului audiat.
5. Relatează despre cele audiate.

Elevii care nu sunt implicați la moment în procesul de evaluare ilustrează unul din textele lecturate, la alegere, în cadrul unităților de învățare studiate *Patriotism* și *Chibzuința*:

Oastea țării de Ștefan Tudor

Pădurile Moldovei de Dimitrie Cantemir

Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii după Ion Druță

Cuvintele de Ștefan Tudor

Coridorul ispitei după Voltaire

Subiectul lecției: Agenda de lectură. Evaluarea sumativă orală

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor

Unități de competențe:

2.1. Utilizarea corectă în exprimarea orală proprie a elementelor de construcție a comunicării.

2.5. Prezentarea unor informații selectate din cărțile citite sau audiate.

2.7. Argumentarea opiniei/ opiniilor în anumite situații de comunicare, cu ajutorul

3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.

3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.

3.6. Povestirea unui text literar sau informativ după un plan simplu de idei.

6.2. Aplicarea adecvată a unor tehnici/strategii de lucru cu textul/cartea.

Obiectivele lecției:

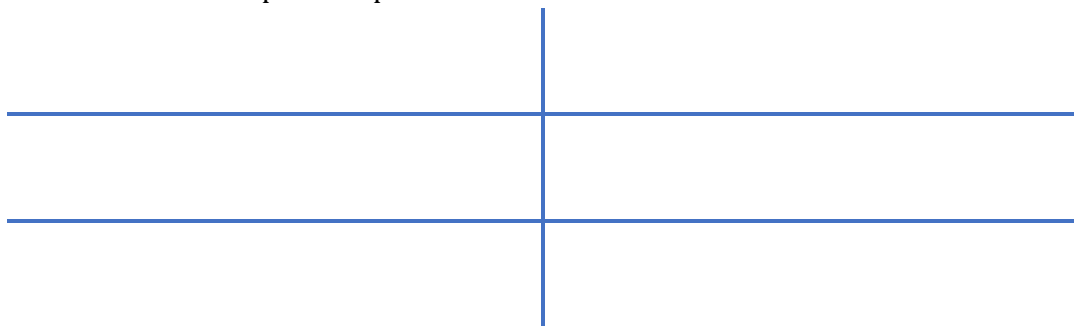
- să folosească corect elementele de construcție a comunicării în exprimarea orală;
- să prezinte informații esențiale dintr-un text citit la prima vedere;
- să exprime atitudinea față de cele lecturate, folosind expresii artistice;
- să formuleze independent ideile principale ale textului lecturat;
- să povestească textul lecturat folosind planul de idei elaborat independent;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activității proprii.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual;
- metode și procedee: lectura, povestirea;
- mijloace didactice: carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P____, P____, P____);
autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

Elevilor li se prezintă postere cu criterii de succes

Pentru lectură se propune un text necunoscut:

Stâncă și Râul

La o cotitură a Râului se înalță o Stâncă. De multe veacuri se înalță ea aici. Și tot de atâta amar de vreme Râul, venind iute la vale, își încetinește mersul și parcă înapoi face cotul acesta ca să treacă mai aproape de Stâncă. Tare mai dorea el să rămână aici, alături de Stâncă, să învețe de la ea statornicia. Dar oricând și-a rotit Râul valurile în loc, n-a fost chip să se oprească pe multă vreme. Atunci își zise Râul: dacă eu nu pot rămâne, vei merge tu cu mine! Și a prins a săpa adânc în temelia Stâncii. Stâncă l-a privit cât l-a privit de sus, apoi îi zise:

- Nu te chinui în zadar, Râule. Că în inima pământului nu mai ajungi tu. Iar rădăcinile mele demult sunt una cu pământul. Tu ai venit aiurea și ai să te duci aiurea. Iar eu aici m-am născut și aici voi rămâne în vecii vecilor.

S-a înfiorat Râul de tăria Stâncii și și-a căutat de drum mai departe în calea sa lungă și întortocheată.

După Aurel Scobioală

Elevii aleg câte un card:

Card 1

1. Citește textul cu voce tare.
2. Găsește cuvintele care arată locul și timpul acțiunii.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit.
4. Identifică mesajul textului.
5. Prezintă succint învățătura textului.

Card 2

1. Citește textul cu voce tare.
2. Găsește enunțul în care se demonstrează dorința Râului.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit și răspunde la ele.
4. Descoperă învățătura textului.
5. Descrie succint mesajul textului.

Card 3

1. Citește textul cu voce tare.
2. Găsește în text vorbele Stâncii, prezintă-le.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit și răspunde la ele.
4. Prezintă mesajul textului.
5. Expune succint învățătura textului.

Card 4

1. Citește textul cu voce tare.
2. Găsește în text comparațiile și personificările.
3. Formulează două întrebări în baza textului citit și răspunde la ele.
4. Prezintă mesajul textului.
5. Expune succint învățătura textului.

Elevii care nu sunt antrenați în procesul evaluării sumative orale sunt invitați să lucreze la realizarea unui poster cu tematica *O zi de iarnă!*

~ 3 ~

Subiectul lecției: Personajele literare – trăsături fizice, trăsături morale, conform faptelor descrise. Evaluarea sumativă orală

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor

Unități de competențe:

- 2.1. Utilizarea corectă în exprimarea orală proprie a elementelor de construcție a comunicării.
- 2.2. Descrierea obiectelor, a personajelor literare pe baza unui plan simplu.
- 2.5. Prezentarea unor informații selectate din cărțile citite sau audiate.
- 2.7. Argumentarea opiniei/ opiniilor în anumite situații de comunicare, cu ajutorul informațiilor cumulate.
- 3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.
- 3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.
- 3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.

Obiectivele lecției:

- să folosească corect elementele de construcție a comunicării în exprimarea orală;
- să prezinte informații esențiale dintr-un text citit la prima vedere;
- să exprime atitudinea față de personajele literare, folosind expresii artistice;
- să formuleze un mesaj argumentativ în vederea exprimării atitudinii față de personajul literar;
- să citească textul corect, conștient, cursiv și expresiv, respectând intonația impusă de conținut;
- să realizeze autoaprecierea obiectivă a activității proprii, în baza criteriilor propuse.

Strategii didactice:

- forme de organizare: individual;
- metode și procedee: lectura, descrierea;
- mijloace *didactice*: carduri cu sarcini, postere cu criterii de succes.

Strategii de ECD: evaluare sumativă orală (P____, P____, P____); autoapreciere; evaluare formativă interactivă.

Se prezintă criteriile de succes:

Se distribuie carduri, care cuprind sarcini:

Card 1

1. Citește un fragment din textul *La scăldat* după Ion Creangă cu voce tare.
2. Identifică personajul principal.
3. Caracterizează personajul principal (portretul fizic).
4. Expune opinia proprie față de personajul principal.

Card 2

1. Citește un fragment din textul *La scăldat* după Ion Creangă cu voce tare.
2. Determină personajele secundare.
3. Caracterizează personajul principal (faptele, relația cu alte personaje etc.).
4. Exprimă acordul/dezacordul despre faptele personajul.

Card 3

1. Citește un fragment din textul *Cine își schimbă căciula ...* de Aurel Scobioală cu voce tare.
2. Identifică personajul principal.
3. Caracterizează personajul principal (portretul fizic).
4. Expune acordul/dezacordul despre faptele personajul.

Card 4

1. Citește textul *Lupul și cucul ...* de Alexandru Donici cu voce tare.
2. Identifică personajele principale.
3. Caracterizează personajul îndrăgit.
4. Expune opinia proprie față de personajul caracterizat.

Propuneți două modele de *Hartă a lecturii* pentru clasa a IV-a.

Seminar 10

1. Construiți un tabel sinoptic care reflectă evoluția unităților de competențe din perspectiva dezvoltării competențelor de receptare a textului nonliterar.
2. Selectați din Curriculum Național: Învățământ primar (2018) tipuri de texte nonliterare studiate la nivelul învățământului primar indicând clasa și exemple.
3. Studiați Metodologa privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV (2019) și selectați produse școlare prin care poate fi evaluată competența de receptare a textului nonliterar la nivelul primar de învățământ.
4. Prezentați profilul elevului de clasa a II care receptează texte nonliterare.

BIBLIOGRAFIE

1. Axinte E. *Metodologia receptării operei literare*. Iași: Editura „Spiru Haret”, 1999
2. Cadrul de referință al curriculumului national/aut. .Vladimir Guțu, Nicolae Bucun, Adrian Ghicov et.al.. Chișinău: Lyceum, 2017
3. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare/Comitetul Director pentru Educație “Studierea limbilor și cetățenia europeană”; trad. din lb. fr. de Gheorghe Moldovanu. – Ch.: S. n., 2003 (F.E.-P. “Tipogr. Centrală”). – 204 p.
4. Cemortan S. Teoria și metodologia educației verbal-artistice a preșcolarilor. Chișinău, U. P. S. Ion Creangă 2001
5. Crăciun C. Metodica predării limbii române în învățământul primar. Ediția a IV-a, revăzută și adăugată. Deva: Emia, 2007. 251 p.
6. *Curriculum național. Învățământ primar*, aprobat prin Ordinul MECC nr. 1124 din 20.07.2018.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf
7. Eco U. Limitele interpretării. Constanța: Pontică, 1996
8. *Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar*. Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2018.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf
9. *Ghid de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV*. Chișinău: ©MECC, 2019.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ecd_1-4_20.11.2019_site_final.pdf
10. Iachim I. Receptarea și crearea operelor epice în școală, Ch.: Editura Epigraf, 2001
11. Marin M. Didactica lecturii. Ch: Cartier, 2013.
12. *Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar*, aprobată prin Ordinul MECC nr. 1468 din 13.11.2019.
https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf
13. Mihai D. Comunicarea. Repere fundamentale. București: Editura Algos, 2000, 180 p.
14. Molan V., Bizduna M., Pedagogia învățământului primar și preșcolar, Didactica limbii și literaturii române, B., 2000
15. Neacșu T. Metode și tehnici de învățare eficientă. București: Ed. Militară, 1990
16. Norel M., Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar. București: Art, 2010
17. Nuța S. Metodica predării limbii române la clasele primare. Iași: Aramis, 2002
18. Ovidiu I. Comunicarea eficientă. Timișoara, 2003, 280 p.

19. Pamfil A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009
20. Pamfil A. Limba și literatura română. Structuri didactice deschise. Pitești: Paralela 45, 2008
21. Parfene C. Metodica studierii limbii și literaturii române în școală. Iași: Editura Polirom, 1999
22. Pascan M. Abordarea textului liric în gimnaziu din perspectiva modelului comunicativ. B., 2007
23. Pânzaru I., *Practici ale interpretării de text*, Iași: Editura Polirom, 1999
24. Pâslaru Vl. Introducere în teoria educației literar-artistice. B.: Sigma, 2013
25. Pâslaru, Vl., Drăguțan A., Grîu E., *Atitudini fundamentale. Constituire, formare, proiectare*. Coordonator: Vlad Pîslaru, - Chișinău, Editura Cartier, 1998
26. Sâmișăian F., Norel M. Didactica limbii și literaturii II, Proiectul pentru învățământul rural, 2011
27. Sclifos L., Goraș-Postică V., Cosovan O. etc. O competență-cheie: a învăța să învețe. Ghid metodologic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2010
28. Simionică E., Ghid privind receptarea textelor literare la cl. a IV-a. Iași: Editura Junimea
29. Șaptelici A. Limba și literatura română în clasele I-IV. Ghid metodologic. Chișinău: Tipografia reclama, 2009. 236 p.
30. <https://edict.ro/citirea-activitate-fundamentala-in-dezvoltarea-competentelor-de-comunicare/>
31. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Citire>
32. http://cris.utm.md/bitstream/5014/375/1/Orient%C4%83ri_axiologice_UST_2020-60-65.pdf
33. <https://revista.ust.md>
34. <https://edict.ro/demersul-didactic-de-abordare-a-textului-literar/>
35. <https://www.dex.md/definitie/text/368752>
36. <https://lucibrezaiu.wordpress.com/2012/07/12/textul-literar/>
37. <https://liceunet.ro/ghid-evaluarea-nationala-romana/notiuni-teoretice>
38. <https://ro.thpanorama.com/blog/literatura/ideas-principales-y-secundarias-caractersticas-y-ejemplos.html>
39. http://ltolimpsingerei.educ.md/wp-content/uploads/sites/502/2020/08/SM_2020-2021_primar_09.08.2020.pdf
40. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Metode%20si%20tehnici%20de%20evaluare%20autentica%20a%20competentei%20de%20lectura.pdf
41. <https://www.dex.md/definitie/text/368752>
42. <https://liceunet.ro/ghid-evaluarea-nationala-romana/notiuni-teoretice>
43. <https://ro.thpanorama.com/blog/literatura/ideas-principales-y-secundarias-caractersticas-y-ejemplos.html>

44. <https://lucibrezaiu.wordpress.com/?s=text+nonliterar>
45. <http://limba-romana21.blogspot.com/2014/12/textul-literar.html>
46. https://ro.wikipedia.org/wiki/Text_nonliterar
47. <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>
48. <https://www.libertatea.ro/lifestyle/genul-epic-descriere-si-caracteristici-care-sunt-speciile-genului-epic-3160568>
49. https://ro.wikipedia.org/wiki/Text_nonliterar